

DE BURGEMEESTER
VAN LEEUWARDEN
HEEFT EEN
VERSTANDIGE VROUW
PAG 13

Het geluk is ver te zoeken bij de Fryske Akademy

JULI 2019

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN liwwadders

Rust en verdieping in de Doopsgezinde Kerk

Ruurd Deelstra
PRAAT EENS MET EEN
ONAFHANKELIJKE
DESKUNDIGE **PAG 2**

Marcel Copini
BUITENSPORT VOOR FUN
EN EDUCATIE
PAG 3

Tjalling Rollema
BRIGHT NANO IS EEN
REVOLUTIE IN DE
SCHOONMAAK **PAG 7**

Jacob Smit
EEN RANDJE VET
ZORGT VOOR MEER
SMAAK **PAG 16**

Watertechnologie is nog geen Silicon Valley

DEELSTRAJANSEN

Door Andries Veldman

Dit heb ik in mijn kop, kan dat?

'Als iemand een bedrijf wil starten en aan de borreltafel zijn plannen aan zijn vrienden ontvouwt, dan zou ik die daarnaast altijd aanraden een vrijblijvend advies te vragen aan een onafhankelijke deskundige. Iemand die over de schouder meekijkt en eventuele valkuilen opmerkt. Dat bespaart teleurstelling en het kost niks.' Ruurd Deelstra maakt nog te vaak mee dat groot enthousiasme eindigt in een drama. 'Ik geef het advies om die teleurstelling te voorkomen. Een bank vraagt meteen om drie jaarrapporten? Waar haal je die vandaan? Een fiscaal jaarrapport is weer onvoordelig voor het krijgen van een hypotheek. Wat is dan de oplossing? Een fiscaal jaarrapport én een commercieel jaarrapport. Die kunnen zonder problemen naast mekaar bestaan.'

Deelstra Jansen is een administratie- en advieskantoor dat zich voornamelijk richt op het midden- en kleinbedrijf. 'We zijn een algemeen advieskantoor dat handelt voor bedrijven van bijvoorbeeld een vrachtwagendealer tot een eigenaar van een Chinees-Indisch restaurant, zeg maar van zzp'ers tot bedrijven met ongeveer twintig personeelsleden. We helpen die ondernemers met hun administratieve verplichtingen op gebied van financiën en fiscaliteit. De helft van de tijd gaat op aan gesprekken met ondernemers die voor keuzes staan. Dan is het: ik heb dit in mijn kop, kan dat? Met die ondernemer bespreken we de risico's. Je moet als buitenstaander de implicaties van de beslissingen kunnen afwegen: wat zijn de risico's en de mogelijke gevolgen? Alles wat je aan extra omzet genereert als ondernemer, moet natuurlijk niet naar de Tesselschadestraat, het Belastingkantoor. Daar mag wel wat naar toe, maar als dat de gehele extra omzet is, dan gaat er iets niet goed.'

Deelstra: 'Het tekent de mentaliteit en cultuur van ons kantoor. Onze negentien medewerkers gaan ervoor. Bij zzp'ers krabben we ons regelmatig achter het oor.'

Ruurd Deelstra (links) en Jules Jansen

Een starter heeft veel aandacht nodig en voor ons is het een afweging: welke uitdagingen komen we tegen, wat wordt het? Horeca zoeken we niet op. Daar wisselt het te vaak van eigenaar. Tegen zzp'ers zeggen we vaak ja, tenminste als we op een efficiënte wijze door veel automatisering de relatie voor beide partijen betaalbaar kunnen houden.'

De sectoren bouw en schildersbedrijven floreren momenteel. 'Dat zijn de mkb-sectoren die het momenteel goed doen. Schilders en aannemers kunnen goede prijzen vragen. Dat mag ook wel weer eens na de crisis.'

Niemand begint een zaak om lekker de administratie te kunnen doen

Op de rol van de overheid heeft Deelstra kritiek: 'Wees consistent. De overheid springt veel te vaak van de hak op de tak. Het voortdurend veranderen van werkwijze is funest voor bedrijven. Ondernemers worden horendol van weer een wijziging. Neem het pensioenakkoord, dat gaat typisch op z'n Nederlands. Wat eruit komt, is een gedrocht. Als je van 65 naar 66 wilt, doe dat dan en laat dat zo. Het is onrechtvaardig voor bepaalde groepen maar je moet zo'n wijziging rigoureus doorvoeren. Hou het simpel. Maar nee,

in Nederland doen we dit vooral op een moeilijke manier. Het moet altijd ingewikkeld. Het midden- en kleinbedrijf is nog redelijk overzichtelijk, maar kijk je naar de agrarische sector, dat is compleet ondoorzichtig en complex. Dat is totaal onoverzichtelijk. Zelfs belangenbehartiger LTO slaagt er niet meer in de boeren op een lijn te krijgen.'

Zijn vrouw, Ali Deelstra is negen jaar lang zelf ook mkb-ondernemer geweest en daardoor konden zij het ondernemerschap van meerdere kanten bekijken. Ruurd Deelstra: 'De supermarkt in ons dorp Wijtgaard ging sluiten en dat vonden wij jammer. Mijn vrouw heeft toen de winkel overgenomen, min of meer uit idealisme om de zeshonderd inwoners ter wille te zijn. Wat ik hiervan heb geleerd? Dat je ook met zo'n kleine supermarkt veel kunt automatiseren. Daar zit een deel van de winst. Dat is belangrijk voor de hele logistiek en voor het overzicht. Het scheelt veel tijd en je creëert rust wanneer je dat goed hebt geregeld. Niemand begint een zaak om lekker de administratie te kunnen doen.' De supermarkt is vorig jaar overgedragen aan de Taartenbakster.

**LAAT VOOR DE ZOMER
UW AIRCO CONTROLEREN
BIJ DE AIRCOSPECIALIST
VAN FRIESLAND!
GRATIS AIRCOCHECK
BIJ INLEVERING VAN DEZE BON
AUTOTEMP LEEUWARDEN URANUSWEG 14 058-2885355**

DOE MEE, DONEER!
WWW.LIWWADDERS.NL

COPINI BUITENSPORT

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

Scholen starten hier hun nieuwe lesseizoen, bedrijven vieren hier hun bedrijfsuitjes en kinderen hun kinderfeestjes.' Op het terrein naast restaurant De Grote Wielen in Leeuwarden heeft Marcel Copini zijn avontuurlijke buitensportbedrijf gevestigd. 'Copini Buitensport is een outdoor sportpark, geënt op sportive belevenissen in de bergen.'

VOOR FUN EN EDUCATIE

Copini Outdoor is jouw organisator voor avontuurlijke groepsarrangementen in Noord-Nederland', staat vermeld op de website van Copini, dat een groot aantal evenementen opstomt. Marcel Copini: 'Dit doen we nu al zo'n tien jaar en in die tijd is het organiseren van evenementen steeds professioneler geworden. Ons doel is om een groep van 2 tot 1000 personen op een aangename, sportieve en soms ook educatieve manier te vermaken.'

Instructeur Nynke de Jong: 'Als je een groep ontvangt, dan heb je van tevoren al doorgesproken wat de wensen zijn. We gaan uiteraard uit van wat de groep wenst en welke mogelijkheden de deelnemers hebben. Bootcamp en outdoorsurvival zijn populaire evenementen waarmee we een groep bezig houden en uitdagen. Soms ontdekken ze verrassende zaken bij zichzelf. Zie het als een soort apenkooi zoals je dat in het gymnastieklokaal wel organiseert. Hier speelt het zich af in de open lucht met bijbehorende stoere materialen.'

Marcel Copini: 'Ook die materialen spelen een rol tijdens het evenement. Touwen, masten en planken zijn niet alleen passief aanwezig; je gaat er ook als groep mee aan de gang. We leggen uit hoe je een knoop in een stuk touw maakt, hoe je een vlot ontwerpt en ook hoe je met eenvoudige materialen vuur maakt. Vooral dat laatste vinden de meeste kinderen, maar ook ouderen, heel erg spannend.'

Marcel Copini: 'Het gezondheidsaspect is de laatste jaren enorm in de aandacht gekomen. Je ziet het aan de opmars van de sport-scholen. Wie had tien jaar geleden gedacht dat dat zo'n vlucht zou nemen? De bootcamp en de outdoorsurvival liggen in het verlengde hiervan.' Nynke de Jong: 'We bieden ook de kans aan om als individu of als groep te trainen in

de open lucht. Waarom zou je in een bedompte ruimte gaan zitten sporten? Op onze locatie bieden we allerlei mogelijkheden en de accommodatie die vorig jaar is opgericht is voorzien van bijvoorbeeld doucheruimtes.'

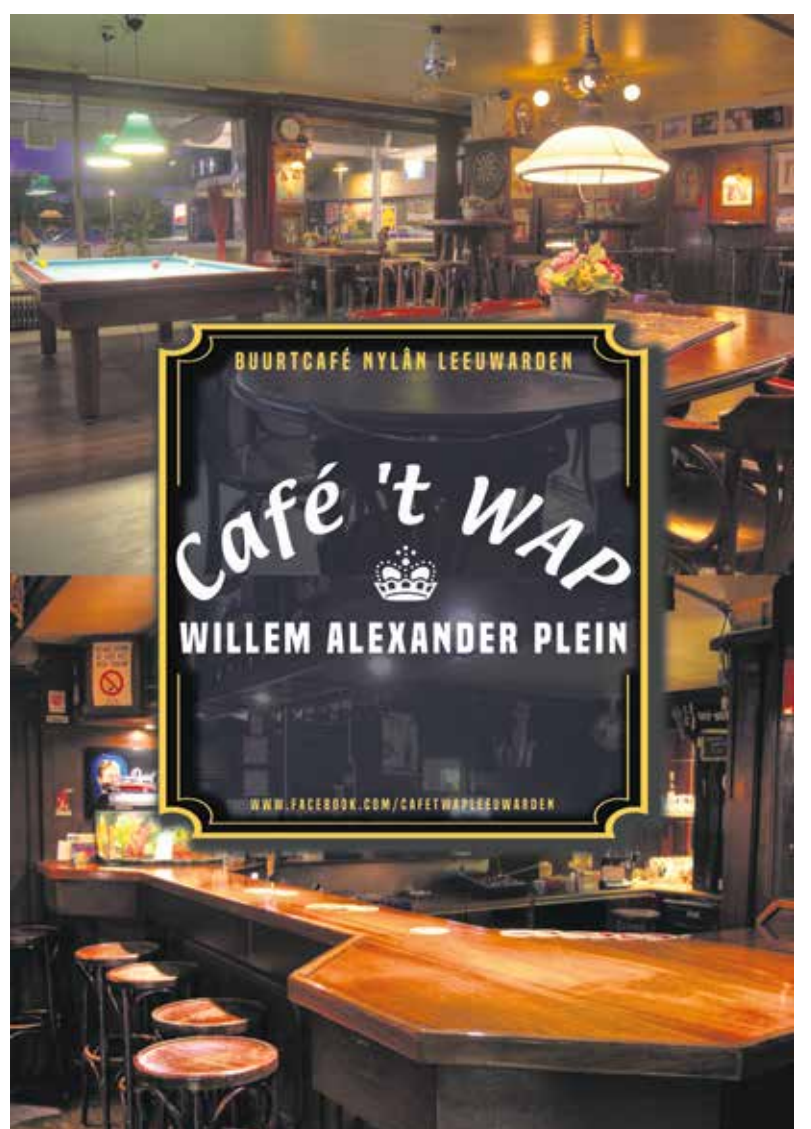
Naast het grootste outdoor paintball-terrein in Friesland heeft Copini Buitensport ook de locatie Natuurlijk Kollumeroord, bij Kollum. Deze locatie in het Nationaal Park Lauwersmeer richt zich eveneens op schoolkampen en teambuilding, maar het is eveneens een perfecte locatie voor een huwelijk of een spannend feest. Nynke de Jong: 'De professionaliteit van Copini is vooral gelegen in een goede voorbereiding en begeleiding van de groep of het individu door vakkundige instructeurs. Zij weten precies wat ze moeten doen.'

Marcel Copini: 'In ruim tien jaar tijd hebben we hier met z'n allen iets moois neergezet. Willen groepen op expeditie naar het buitenland? Dat kan ook, geen probleem. Maar deze locatie bij Leeuwarden zit ons als gegoten. Met restaurant De Grote Wielen werken we, als het even kan, nauw samen. Zij

hebben de horeca-expertise en wij zorgen voor de fun. Er ligt een mooie plas water voor de deur waar we met boten en kano's goed uit de voeten kunnen. En willen families een ruimer totaalpakket, dan zijn er ook combinaties mogelijk met AquaZoo, hier aan de overkant van de snelweg.'

WAAROM ZOU JE IN EEN BEDOMPTTE RUIMTE GAAN SPORTEN

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

GALERIE ARTBRUT 058

Door Andries Veldman

Galerie ArtBrut058 is een kunstzinnig podium van de Stichting Zorg op Maat. ArtBrut058 heeft op een van de mooiste kunstlocaties van Leeuwarden de beschikking over een kunstruimte waar mensen met een beperking kunnen leren en werken. Coördinator Wilma Koole: 'Vroeger was dit School 17 en weer later de Sint Joseph-galerie. Dit is een prachtige plek, die we nu openstellen voor iedereen die belangstelling heeft voor wat er hier gebeurt.'

Ik ben toch een normaal mens?

Ik ben toch een normaal mens? Ik word gezien.' Volgens Koole staat die uitspraak centraal in wat Art Brut beoogt en wat Zorg op Maat faciliteert. Wilma Koole: 'Met dit podium willen we erkenning bieden aan deze vorm van kunst en aan de makers ervan. Art Brut is geen geïsoleerd kunstpodium maar zoekt, waar het kan, de verbinding met andere personen en partijen. Met onze exposities de Generale, Makke yn Fryslân en GE.ZICHT tonen we aan hoe je die connecties kunt aangaan en hoe dit stimulerend werkt op onze makers en de andere betrokkenen.'

Zorg op Maat, de initiatiefnemers van galerie ArtBrut058 biedt ambulante ondersteuning, 24-uurs zorg in een kleinschalige woonvorm en dagbesteding. Anke Meijer-Van den Brandhof en Jan Jansen zijn de bestuurders van Zorg op Maat. Zij vinden dat zij dromen verwezenlijken. Jansen: 'We zijn begonnen vanuit een ideologie en kregen mogelijkheden om hier handen

en voeten aan te geven na de invoering van het Persoonsgebonden Budget (PGB). We wilden een andere vorm van zorg aanbieden: kijken vanuit de cliënt en zijn netwerk. We zijn nog steeds kleinschalig en de kunst is om dat te blijven.'

Wilma Koole: 'Het mooie van Zorg op Maat is dat we midden in de maatschappij staan. Letterlijk en figuurlijk. We zijn gevestigd op een mooie locatie aan de rand van het Zamenhofpark aan de Boerhavestraat 3. Al onze activiteiten zijn gericht op samenwerken en daarbij kijken we goed naar wat er al is in de buurt. Aan het Cambuursterpad

woont en werkt schilder Eddy Sikma en van zijn kennis maken we graag gebruik. Circus Lunato oefende in ons Posthuis, het voormalige onderkomen van de hoveniers van het park. Voor de derde keer hebben bewoners van School 17 en medewerkers van Zorg op Maat meegedaan aan de jaarlijkse collectie van het Oranje Fonds. Zo zie je dat we met allerlei zaken in en om de buurt actief zijn. En deze activiteiten hebben een gunstige invloed op onze deelnemers.'

OPENINGSTIJDEN: MAANDAG TOT EN MET VRIJDAG VAN 11 TOT 16 UUR, ZATERDAG VAN 13 TOT 16 UUR.

GE.ZICHT

'Momenteel loopt de tentoonstelling Ge.Zicht. Tot en met 15 september is iedereen welkom om de expositie te bezichtigen. Er hangt werk van zowel zelfstandig werkende kunstenaars als van kunstenaars werkzaam in zorgateliers als Talant, Mind-up, Smoel Kunstwerkplaats en onze eigen dagbesteding. Ook aankoop van de bijzondere werken is mogelijk. Zoek je een origineel cadeau? Kom langs! Deze galerie biedt een podium voor kunst, gemaakt door kunstenaars met een beperking, door kunstenaars met een eigen vormtaal en thematiek, door kunstenaars van buiten én binnen de reguliere kunstwereld.'

KLAAS K. T E L.

Wat heb ik een hekel aan e-bikes

Naar mate ik ouder word, word ik ook minder aardig. De meningen zijn daarover verdeeld, zelf zie ik dat niet zo, maar de rest van de mensheid, zo hoor ik bij monde van mijn vrouw, vindt dat wel. En dat alleen omdat ik af en toe eens uit mijn slof schiet. Over fietsende bejaarden bijvoorbeeld. Ieder keer als ik door zo'n oude trappende trut op een e-bike met een gangetje van 40 kilometer wordt ingehaald kan ik het niet laten haar achterna te roepen dat ze met haar dikke reet beter op een gewone fiets kan trappen om gezond te blijven.

God, wat heb ik een hekel aan e-bikes. Aan alles wat elektrisch rijdt trouwens. Iedere keer als ik zo'n zwaar gesubsidieerde elektrische Jaguar of Tesla zie, moet ik me bedwingen om er geen grote kras op te maken. En heel soms scheld ik ook een beetje als ik in mijn diesel slurpende Transitbus gedwongen ben achter een wanstaltig grote camper te rijden omdat die met 90 kilometer een vrachtwagen inhaalt die 89 rijdt. En als ik hem dan eindelijk voorbijga, moet ik iedere keer mijn middelvinger opsteken naar zo'n vrolijke pensionado achter het stuur. En dan heb je ook nog mensen die tegen me aan beginnen te zeuren over eten en dan de woorden duurzaam, biologisch, lokaal en vegan gebruiken. Weet jij hoeveel oerwoud er dagelijks gekapt wordt omdat jij zo nodig je tanden in een smakeloze hap tofoe wilt zetten?, vraag ik dan. En hoe dacht je dat die sojabonen hier komen waar die tofoe van gemaakt is? Met een zwarte rook uitblazend vrachtschip dat per uur meer vervuult dan alle Transitdieselbusjes bij elkaar in 10 jaar. Meestal is het gesprek dan ook voorbij, dat is dan weer een voordeel.

Mijn oude AGA-gasfornuis heb ik ook hoger opgestookt. Ik moest wel alle buitendeuren open doen om het uit te kunnen houden in huis. Ik ben bezig een Groninger aardbeving te veroorzaken, zei ik, toen mijn vrouw me vroeg waarom ik het zo warm in huis gemaakt had. Die Groningers zijn altijd al zeurpieten geweest en nu willen ze dat die paar scheurtjes in hun huizen van mijn belastingcenten hersteld worden. Nou ik heb een veel beter idee, gewoon nog een aantal aardbevingen daar en dan is de hele provincie wel zover gezakt dat er een laag asfalt overheen gelegd kan worden. Mijn vrouw liet zich er niet over uit of ze het met me eens was, maar wilde toch wel heel graag dat ik de oude AGA weer wat zachter zette.

Vorige week vrijdag stond ik met een straatklinker in mijn hand voor het stadhuis. Niet om de beiaardier het zwijgen op te leggen, wat overigens wel een goed idee is, maar zo hoog kan ik zo'n steen niet gooien. Nee, ik overwoog om hem door de antieke ruiten van het stadhuis te gooien. Ik had net gehoord dat een alleenstaande doodzieke moeder geen recht had op een beetje geld om iemand te betalen die af en toe haar huis een beetje schoon komt maken. Haar twee puberzoons konden dat wel doen, kreeg ze te horen. Ik heb de klinker toch maar weer teruggelegd. Anders had ik misschien wel een van de blowende pubers op het bordes van het stadhuis geraakt. Maar toch, om met Nescio te spreken: God zegene de verantwoordelijke autoriteiten, als het kan een beetje hardhandig.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

KEES VAN ANKEN

Prijsvraag

Niemand wilde meer aan de periode van de mannen op de achterklep van de vrachtauto herinnerd worden, zo leek het. Mocht u er toch nog een herinnering aan hebben dan is die welkom.

De vraag van deze keer is: wie heeft een mooi verhaaltje bij deze bijzondere etalage? Stuur uw verhaaltje op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de geschiedenis van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
8911 CJ Leeuwarden
0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

Festivalkoorts

In onze achtertuin is het Leeuwarder festivalseizoen van start gegaan. Langs de randen van het Groene Ster gebied zijn borden verschenen die het allemaal aankondigen: Promised Land, Welcome to the Village, Psy-Fi. Het opbouwen en afbreken van die festivals kost tijd, met als gevolg dat een deel van de Groene Ster de halve zomervakantie gesloten is en dat is jammer voor de recreanten die verkoeling en ander vermaak zoeken.

Festivals markeren de zomer en ik lust er wel pap van. Ik ben een geregelde Oerolganger, meng me hier en daar in het feestgedruis op de pleinen, sta met oordoppen in de decibellen bij de podia te consumeren en heb dit jaar zelfs Pinkpop bezocht.

Met de festivals beginnen ook weer de protesten en de procedures. Waar de één geniet, ergert de ander zich suf. Of het nu de festivals of de andere recreatieve activiteiten zijn, sommige mensen zijn van mening dat mens en natuur eronder lijden en gaan in verzet. De actiegroep Groene Ster Duurzaam laat geen middel onbeproefd om het festivalgeweld te weren. Rechters en advocaten hebben er de handen vol aan. Je zou het geld en de moeite die er mee gepaard gaan liever aan andere zaken besteed zien. De gemeente blundert intussen vrolijk voort. Verordeningen en bestemmingsplannen zijn nog steeds niet op orde en er is geen duidelijkheid over wat wel en niet mag.

Het Groene Ster gebied is eigenlijk het Central Park van Leeuwarden. Het ligt weliswaar buiten de bebouwing, maar het is het grootste recreatiepark van de stad. Vandaar dat het ook druk bevolkt is met joggers, wandelaars, hondenuitlaters en badgasten. Het is geen natuurgebied, maar op de tekentafel bedacht. Alle bomen en struiken zijn gepland en elke waterplas is gegraven of uitgebaggerd. Het nieuwste gebied (ook al weer een paar jaar oud) bij de Vijversburg is wat dat betreft helemaal het summum. Het oude statige park en dito landhuis hebben nu een glazen wand, een grote stalen boomhut, een merkwaardig stervomig wandelgebied met blikkerende ornamenten en een aantal aangelegde heuvels die beplant zijn door Piet Ouddolf. Ik doe het geheel (en de ontwerpers) hiermee ernstig tekort, maar ik wil maar zeggen dat er weinig te vinden is dat er 'natuurlijk' is ontstaan. Daar is niks mis mee: het laat zien dat natuurlijke elementen zich goed laten mengen met alle mogelijke andere attributen en materialen.

Met festiviteiten in bossen en parken is het niet anders. Plaats een podium langs het water, nodig kunstenaars, dansers en muzikanten uit en de natuurlijke omgeving doet de rest. Het levert heel veel mensen een onvergetelijke ervaring op.

Ik hou van co-existentie, het naast en met elkaar leven van van alles en nog wat. Van muziekstijlen die mengen, van staal tegen oude gevels, van culturen door elkaar en jong en oud in één ruimte. Soms is het park het podium en dan het rustgebied. Meestal fluiten er vogels en een paar weken per jaar wordt dat overstemd door hip-hop, metal, ambient, klassiek of recht-toe-recht-aan pop.

Alles beter dan de oefendagen van de vliegbasis. Dat wat wij natuur noemen trekt zich van al die herrie en drukte weinig aan. Als de rotzooi weer is opgeruimd en het publiek vertrokken neemt zij haar plek weer in.

RUST EN VERDIEPING IN DE DOOPSGEZINDE KERK

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

'Het is goed om in dit gebouw te zijn. De stilte, de rust en de verdieping. Deze kerk is een gebouw om gezien te worden.' Dominee Tjitske Hiemstra en kosten-beheerder Appie Vellinga zijn zeer ingenomen met hun Doopsgezinde Kerk aan de Wirdumerdijk in Leeuwarden. Het gebouw van de Mennisten, tot het einde van de Franse revolutie een schuilkerk, biedt aan vele groeperingen onderdak. Vellinga: 'Veel Leeuwarders verbazen zich dat zo'n bijzonder gebouw midden in de stad staat. Dat hebben we nooit geweten, zeggen ze dan.'

'De kerk is alleen al bijzonder door de afmetingen: 17,5 meter bij 17,5 meter en 11 meter hoog en een dak dat rust op korinthische zuilen. Een geoefend spreker kan zonder versterking zijn verhaal afsteken. Concertliefhebbers roemen de akoestiek.' Appie Vellinga blijkt de juiste vertegenwoordiger om de kerk aan de man te brengen. Dominee Hiemstra vertelt over de ramen, het orgel en de preekstoel. De ramen dateren van 1954 en werden ontworpen door Joep Nicolas, een gezaghebbend glazenier. Nicolas liet zich inspireren door de bijbelverhalen over de wonderbaarlijke visvangst en over de voetwassing. Het raam van de visvangst verbeeldt het groot geloof en eindeloos vertrouwen en de voetwassing is het symbool van de nederigheid en de naastenliefde. Beide tafereel zijn de grondslag waarop de christelijke naastenliefde is

gebaseerd. Het orgel (Johannes Stephanus Strumphler, 1786; later herbouwd door Van Dam uit Leeuwarden en in 1990 gerestaureerd door Bakker en Timmenga uit Leeuwarden) en de preekstoel (bouwdatum onbekend) zijn ouder dan het huidige kerkgebouw, dat dateert uit 1850, en afkomstig uit de Doopsgezinde Kerk De Zon aan de Singel in Amsterdam. Het oorspronkelijke kerkgebouw werd in 1680 aan de Wirdumerdijk opgetrokken en was slechts bereikbaar via stegen vanaf de Wirdumerdijk, Nieuwestad en Ruiterskwartier.

Dit is een eiland in de woelige drukke wereld

'Dit is een eiland in de woelige, drukke wereld. Een fantastisch inspirerende plek. Dat vind ik niet alleen, dat schrijven bezoekers in ons gastenboek. Kijk, hier heb je Foppe de Haan die schrijft: hartstikke bedankt voor de goede verzorging en de gastvrijheid. Een ander schrijft: dit is een ankerpunt in de stad.' De wens van Appie Vellinga om het gebouw open te stellen wordt deze zomer gehonoreerd. 'De kerk is al regelmatig geopend, maar het liefst zouden we de deuren permanent open houden. Dat is nog een brug te ver, want dan heb je veel vrijwilligers nodig, maar we zetten de deur nu wel open op vrijdag (van 14 tot 16 uur) en zaterdag (13.30 tot 17 uur). Ik vind de gastvrijheid en de flexibiliteit van de Doopsgezinde gemeente een groot goed. Regelmatig krijgen we verzoeken om hier concerten te geven, vergaderingen te organiseren of lezingen. We kunnen vrijwel altijd voldoen aan die verzoeken.'

TENTOONSTELLING EIGEN WIJZE PSALMEN

In de komende maanden, tijdens Tsjerkepaed 2019, is er in de Doopsgezinde Vermaning in Leeuwarden een tentoonstelling met als titel *Eigen Wijze Psalmen*. De exposanten zijn allen leden van de Doopsgezinde Gemeente Leeuwarden. In beelden brachten zij verschillende psalmteksten tot leven. *Waarom psalmen?* Omdat de teksten daarvan je als het ware laten meekijken in de ziel van de schrijvers waardoor je hun 'jas' zelf ook kunt aantrekken. Blijdschap, verdriet, troost en hoop, het recept van of voor een mensenleven, dat kun je er allemaal in vinden. Voor dichters, musici en kunstenaars waren en zijn psalmen nog steeds een bron van inspiratie. En in de voorbije maanden waren ze dat ook voor leden van de gemeente, totaal verschillend, ieder op haar of zijn eigen wijze.

Dominee Hiemstra: 'We hebben klinkende namen gehad in de reeks Menno Simons lezingen. Dan zit de kerk bomvol. Studenten van NHL-Stenden zijn terugkerende gasten en we hebben geïnvesteerd in een uitstekende vleugel voor de concerten.' Trots is Hiemstra op Het Huis van Bezinning en Bezieling dat in een pand rechts naast de hoofdingang is gesitueerd. In wat de Oergang wordt genoemd – van de drukte van de stad naar de stilte van het plein en van je hoofd naar je hart – is ruimte voor meditatie. 'Van hieruit worden

lezingen gehouden vanuit religieus-maatschappelijk perspectief en daarnaast stilteavonden georganiseerd. Elke vrijdagmiddag van 12.30 tot 13.00 uur zoeken we met een groep van tien à twaalf personen rust en bezinning. Iedereen is welkom! Appie Vellinga: 'We staan open voor elkaar en luisteren naar elkaar. En we zijn praktisch. Als buurman Murphy Lont van de Friet Studio belt dat hij wat aan de late kant is en vraagt of we zijn oven aan willen steken, dan is dat geen probleem. Dat doen we graag. Straks vraag ik hem om de kerk te openen.'

De Doopsgezinde gemeente in Leeuwarden bestaat uit ongeveer driehonderd leden, vrienden en belangstellenden. Elke zondag om 10 uur is ieder welkom bij de kerkdienst. De geschiedenis van de gemeente voert terug tot het jaartal 1534. In die periode brak grondlegger Menno Simons uit Witmarsum als pastoor met de katholieke staatskerk en stichtte een ondogmatische, liberale gemeenschap.

Gaat u scheiden?

Vraag ons GRATIS scheidingsboekje aan.

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Mét oog voor uw emoties.

Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel 058-2664085 voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl
www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner
Plan je nieuwe toekomst!

UVV TAFELTJE DEKJE ZOEKT VRIJWILLIGERS!

Wij zoeken vrijwilligers die 1 keer per 4/5 weken warme maaltijden willen bezorgen bij zelfstandig wonende ouderen. De bezorging vindt plaats van ma. t/m vr. tussen 11.15 -12.45 uur. km-vergoeding

info: dhr. T van der Meulen (T) 2136508/ 0649968205

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Het was een beetje een o-jee-wat-nu-weer maand. Culturele Hoofdstad was nog maar net afgelopen of de vlaggen voor het station hingen er treurig bij. Een aantal was al tijdens het evenement gescheurd en nu beginnen de palen als overmaat van ramp ook al te roesten. Misschien, nu we daar toch aan het werk zijn, is het een idee om de stratenmaker te bellen en hem te vertellen dat we stoeppen willen zoals hij die om zijn eigen tuin heeft aangelegd. Desnoods organiseren we een excursie naar De Westereen.

O, jee

was het ook weer bij de diverse fontein in de stad. Hoewel, Mercurius spoot weer onverwachts. Maar wat er aan de hand is met de gemeenteambtenaar Fontein zal wel altijd in nevelen gehuld blijven. Het kost nog altijd veel moeite om de kraan tijdig open te draaien voor de spuitertjes even verderop op het Wilhelminaplein. Om een en ander op elkaar af te stemmen blijkt nog een hele toer.

O, jee, riep ik op de vrijdagmarkt toen KEES MOURITS van de Fietzersbond vertelde dat wethouder FRISO DOUWSTRA geen idee had van het levensgevaarlijke fietspad langs de Dokkumer Ee. Tenminste, dat vond Mourits. Douwstra was zich van geen gevaar bewust, want hij vaart alleen maar over de Ee, had hij tegen Mourits gezegd. Daar fietsen doet hij niet. Misschien moet hij ook nog even aan de hand worden genomen voor een wandeling langs de Stationsweg, want uit de dienstauto zie je de oneffenheden niet. Of Leeuwarden onder leiding van Douwstra Fietsstad van het Jaar zal worden, wachten we af. Eerdere pogingen strandden door gebrek aan ambitie en verregaande lusteloosheid.

O, jee, wat nu, dacht ik op de Kelders toen ik een blauwe overall ontwaarde in cafeetje Blikspuit. 'Dou must even op 'e tún siën an Achter de Hoven. Bij de boerderij van De Jong binne we mooi an 'e gang met asielzoekers.' Van SIEBREN VAN DER ZWAAG, veearts, horecaondernemer en asielzoekersbegeleider kon ik, als ik op de tuin langskwam, een mooie krop sla in ontvangst nemen. Ik zag hem in zijn blauwe overall staan achter de kassa van zijn cafeetje, met in zijn hand een bundel twintigeurobiljetten, bestemd voor de vrijwilligers. Ik vertelde hem dat mijn vrouw blij is met een krop sla, zeker als die van Siebren afkomstig is, maar dat we daar de kachel niet mee brandende houden.

Ik moest hem erop wijzen dat journalistiek een vak is waar hard voor gewerkt wordt, zeker in deze gemeente. Ja, dat snapte hij ook wel. Ik zei hem dat ik ook wel wat hulp zou kunnen gebruiken. Daarop zei hij: Maar het gaat toch goed met Liwwadders? Dat had hij wel goed gezien, maar hij herkende ook mijn

opmerking toen ik hem vertelde dat wanneer het goed gaat, je er juist voor moet zorgen dat het goed blijft gaan. Als je om hulp gaat roepen wanneer het mis is, ben je te laat. Siebren beaamde deze waarheid als een koe volmondig; ik hoefde dat hem als zakenman eigenlijk niet te vertellen. Hij had als man van de wereld aan een half woord genoeg.

Van der Zwaag vertelde dat hij jaren voor de FNP in de gemeenteraad van Franeker had gezeten en inmiddels wel weet wel hoe de journalistieke hazen lopen. Of lopen? Die liggen bijna allemaal met de pootjes omhoog. 'In die raad, tegenwoordig De Waadhoeke, waarin ik zat, zat voorheen een regiment journalisten van verschillende bladen, met onder anderen het icoon GEALE GROEN, om verslag te doen.' Mooie tijd, aldus Van der Zwaag, maar nu waren de rollen omgedraaid en zat er een regiment voorlichters mooie, brave stukjes te schrijven hoe goed hun wethouders het wel niet deden. Helemaal fout, aldus veearts, horecaondernemer en asielzoekersbegeleider Van der Zwaag. Ik zei hem dat ik binnenkort langs zou komen voor die krop sla.

Over een krop sla gesproken. Als u dit leest is de jaarlijkse gemeentelijke barbecue voor Leeuwarder wethouders en raadsleden alweer achter de rug. U leest er nooit wat over, want eigenlijk vinden de wethouders en raadsleden het niet helemaal in de haak dat ze daar grote stukken vlees zitten weg te werken en de sla terzijde schuiven. Ze zijn er op de sociale media dan ook muisstil over. Deze keer werd de barbecue gehouden in de tuin van het Stadhouders Hof. Vorig jaar was de Smalle Brug in Stiens de gelukkige organisator en het jaar daarvoor Duhoux in Wirdum. Ook werd er bij een eerdere afsluiting van het bestuurlijke jaar heerlijk gehapt bij café De Bak in de Blokhuispoort. Dat was achteraf illegaal, want de vergunningen waren niet in orde, maar ja, het is Leeuwarden, nou?

Ik mag hopen dat de deelnemers aan de barbecue zich niet alleen op de sociale media gedeisd houden, maar ook oog hebben voor de achterburen van het Stadhouders Hof. Die hebben regelmatig geklaagd over overlast van feestvierende gasten van het hotel, waarna een controleur telkens net niet een heterdaadje kon noteren.

ROB DE NIJS NAAR KOEPELTHEATER

'De markt voor flexibele huurders neemt enorm toe.' Vastgoedondernemer en cultuurinvesteerder Tjalling Rollema is ingenomen met zijn nieuwe aanwinst, het iconische gebouw Crystalic in Leeuwarden. 'Ruim zestig procent van dat gebouw is verhuurd. Binnen twee jaar zit het vol. Zo ging het ook met Emmastate aan de Emmakade. Je moet je als ondernemer flexibel opstellen en niet te hoog in de boom gaan zitten met je huur. Daarnaast moeten de faciliteiten die je aanbiedt goed zijn. In Crystalic beschikken we over prima horeca en een ruim aanbod aan zalen (vier zalen die aan elkaar gekoppeld goed zijn voor 400 personen), die ook voor derden te huur zijn. Wie hier werkt, kan gebruik maken van de fitness-accommodatie en ook hebben we een kinderopvang in huis.'

Minstens zo opgetogen is Rollema over de activiteiten in het Da Vinci Office aan de Poolsterweg op bedrijventerrein De Hemrik. 'Ik mag er nog niet zoveel over vertellen, maar deze week is ons kantoorpand betrokken door 80 hoog gekwalificeerde personeelsleden van een internationale onderneming. In september wordt bekend gemaakt wat hier allemaal gaat plaatsvinden en wie erbij betrokken zijn.'

De onderwijsinstututen Edunoord (voorheen Instituut Röben) en Test Center Lamark (ontwikkeling van toetsen) hebben hun intrek genomen in Crystalic. De bedrijven die gevestigd waren in het Da Vinci Office zijn verhuisd naar de locatie in de Kelvinstraat. 'Hier is ruimte voor bedrijven die een werkplaats nodig hebben of opslagruimte.'

De Mantgumer ondernemer heeft naast het vastgoed ook geïnvesteerd in de Leeuwarder onderneming Bright Nano van John Poelsma. 'Dat is een interessante ondernemer met een mooi product. De gevel van de RAI in Amsterdam is al schoongemaakt met de techniek die Poelsma heeft ontwikkeld. Volgens mij kun je rustig spreken van een revolutie op schoonmaakgebied.'

Over de drie seizoenen die Rollema nu heeft gedraaid in het Koepeltheater is hij tevreden. 'Over mijn aankoop van het Koepeltheater, de voormalige Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat, ben ik zeer tevreden. De reacties van de bezoekers zijn hartverwarmend. Veel bezoekers van onze concerten komen voor het eerst over de vloer en zijn direct geïmponeerd door de zaal, de akoestiek en de aankleding van de historische ruimte.' Rollema gaat het programma verbreden en de dienstverlening uitbreiden.

Belangrijke muzikale manifestaties zullen in het komende seizoen niet ontbreken. Rollema: 'Het publiek weet de voormalige kerk goed te vinden. Er worden congressen gehouden van politieke partijen en ook steeds meer organisatoren van uitvaartplechtigheden weten deze prachtige ambiance te waarderen.' Een van de artiesten die dit jaar zullen optreden is good old Rob de Nijs. 'De zaal zal uitpulen.'

KOEPELTHEATER VOOR

- MUZIEKEVENEMENTEN • CONGRESSEN
- PRESENTATIES • BEGRAFENISSEN
- TROUWERIJEN

INFORMATIE: INFO@KOEPELTHEATER.NL
OF VIA 06-53217417

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisblaadje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en samtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgummolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website? Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

26 april t/m
1 september

125 jaar Statenjacht Friso

Fryslâns varende visitekaartje

fries scheepvaart museum

Sneek

FRIESSCHEEPVAARTMUSEUM.NL

WAANZINNIG!

KNALPRIJZEN BIJ

Schlichting
naauw 18 • leeuwarden

TOTALE LEEGVERKOOP

TOPMERKEN SCHOENEN

20 TOT 55% KORTING

Recreatiepark De Tien Heugten

Boek nu uw zomervakantie in een Safaritent
of neem uw eigen caravan mee!

Drenthe...
doet wat met je

www.detienheugten.nl

Westdorperstraat 29 | 9443 TM Schoonloo
Reserveren via 0592 501 220

Sierbestrating
**Herman split
Steenhandel**

De grootste mini-showtuin in uw buurt
Poppeweg 7 in leeuwarden.
tel. 058-2893411
mob. 06-11597041
kom vrijblijvend kijken!!

oant gau !!

Binnen- en buitenzonwering
van eigen fabricage

Openingstijden

ma. t/m vr.: 10.00 tot 17.00 uur
zaterdag: 10.00 tot 14.00 uur

"Ze zeggen dat we snel zijn"

Zwettestraat 29B | 8912 AV Leeuwarden | Telefoon: 058 213 2988 | mail@zonweringcorrect.nl

Slager (1)

'Dit is barbecueweer, of niet dan? Heerlijk toch?' Jack Melein van slagerij Velstra in de Nieuwe Oosterstraat is in zijn nopjes. Vanaf zeven uur vanmorgen stond hij met zijn assistent in de koele ruimte achter de winkel vleesproducten klaar te maken. De vleesballen worden geplet tot hamburgers.

Biefsaté, kippendijsaté en ribeye, dat zijn de hardlopers in de slagerij van Velstra. 'Dat binne de moaie stukken vlees. Het barbecueseizoen is dit jaar vanwege het mooie weer vroeg begonnen. Prachtig natuurlijk. We kunnen een compleet pakket aanbieden in vele variëteiten en prijsklassen en dat bestaat niet alleen uit vleesproducten, sauzen, brood en salades, maar we leveren er desgewenst een professionele barbecue bij en als met moet een echte kok. Jazeker, dan ga ik gewoon mee.'

Hoe fijn is het om tijdens een mooie zomerdag te genieten van een hapje, een drankje, goed gezelschap en de geur van versgegrild vlees op de barbecue? Buiten eten is een feest, aldus de folder met barbecue aanbiedingen die naast de Liwwadders in de slagerij ligt. Het feest is eigenlijk niet compleet wanneer de echte slager niet wordt ingeschakeld. 'Wij kunnen u alles over de bereiding van het vlees vertellen, maar we geven u ook graag enkele tips om uw barbecue op eenvoudige wijze nog aantrekkelijker te maken.' Het kan niet op volgens de feestelijke folder, waarin de karbonades, peppersteaks en spareribs als smakelijk worden aanbevolen. 'Wie kan je beter over vlees vertellen dan de echte slager? Nou dan! Daar kan een supermarkt lang niet aan tippen. Hou op, zeg.'

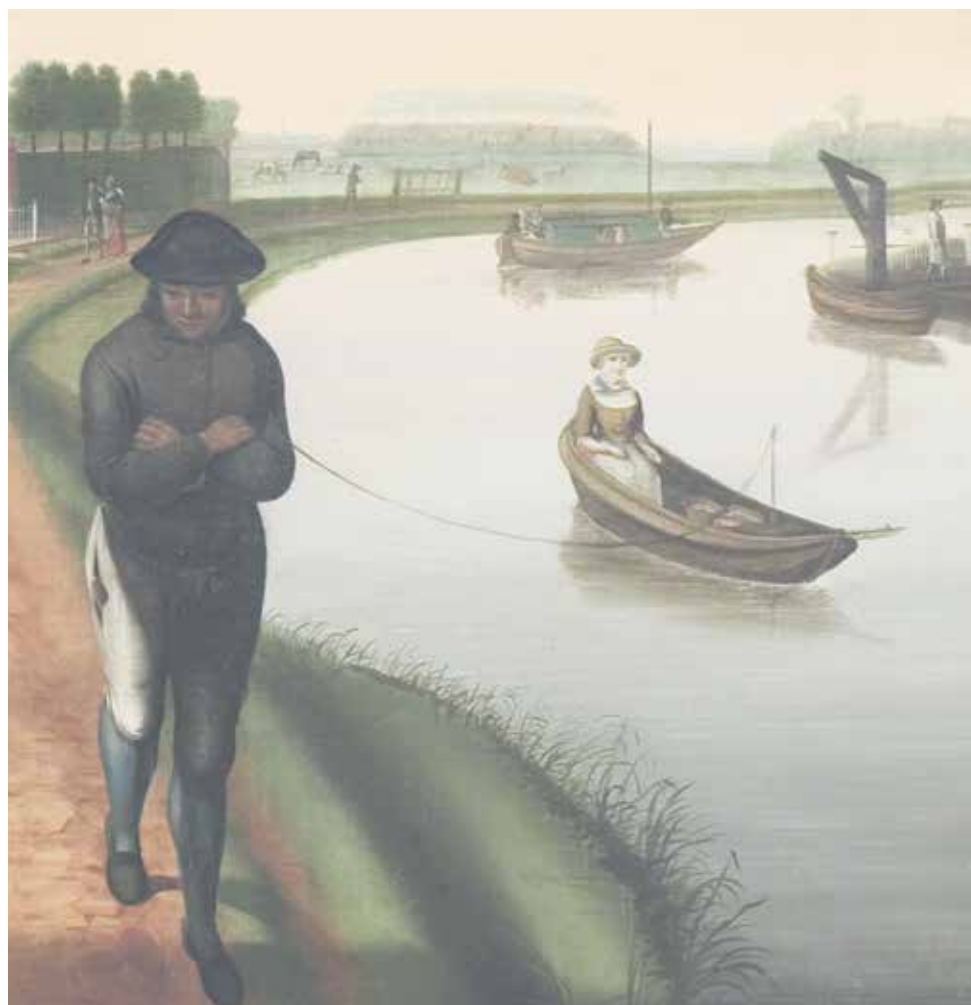
'Ik seg: skroeie met de handel!'

Jack Melein van Velstra staat met benen op de grond. Kom hem niet aanzetten met hoogdravende praat. Melein is niet van de poespas. Als het gaat om het vlees dat hij verkoopt, dan weet hij natuurlijk waar zijn koeien lopen. Maar zou je dat van de daken moeten schreeuwen? 'Ik weet precies waar mijn koeien lopen, ver voordat het een hype werd om dat te benoemen. Waar ik meer waarde aan hecht is zichtbaarheid en service. De klanten moeten je zien. Je moet overal je gezicht tonen en je moet je ver uitstrekken om service te bieden. We bieden kwaliteit en daar zijn we best trots op. Wij zijn geen grijze muizen. Daar heb je er al te veel van.'

Door Andries Veldman

Er valt genoeg te ontdekken in ons museum

'De aanwezigheid van het Fries Scheepvaartmuseum is zo normaal in de watersportstad Sneek dat de urgentie om er een bezoek aan te brengen vaak ontbreekt. Jammer', zegt directeur Meindert Seffinga. 'Het museum wordt goed gewaardeerd, de specifieke collecties worden geroomd, maar dat zou zich moeten vertalen in een hoger bezoekersaantal.'

Het Fries Scheepvaartmuseum scoort wat het bezoekersaantal aangaat niet slecht. Het aantal jaarlijkse bezoekers schommelt rond de 30.000. Maar Seffinga zou graag wat meer Liwwadders over de vloer willen krijgen. 'Er valt genoeg te ontdekken in ons museum en ook bij onze collega-instellingen in onze gemeente. Ik nodig de Leeuwarders van harte uit om eens in de trein te stappen en af te reizen naar het verrassende Sneek. Er valt in onze gemeente genoeg te beleven.'

Neem nou de museale ontwikkelingen in de nieuwe gemeente Súdwest Fryslân, waar onlangs forse bedragen gestoken werden in het oude stadhuis van Bolsward om hier een clustering van kunst- en cultuurinstellingen mogelijk te maken. Seffinga kijkt met voldoening naar dit belangrijke kunstbesluit. 'Bolsward heeft tenslotte het mooiste stadhuis van onze provincie. Nee, prima: we moeten mekaar ondersteunen. Ons museum in Sneek wordt in de benen gehouden door 1250 vrienden, 120 vrijwilligers en een

achtal beroepskrachten. Die vrienden en vrijwilligers maken onderdeel uit van ons kapitaal. Wat we nu in Súdwest Fryslân willen, is onze deskundigheid inzetten voor het grotere geheel. De professionaliteit bij de diverse instellingen willen we laten rouleren. Er wordt een carroussel van professionals opgetuigd om andere kunst- en cultuurinstellingen in onze gemeente te faciliteren. We hebben veertien musea in ons gebied. Een collectie ondergebracht in een gebouw met de titel museum vergt tegenwoordig wel het een en ander. Om zo'n collectie fysiek op peil te houden en interessant te houden voor een groot publiek moet er continu worden geïnvesteerd.'

Het Fries Scheepvaartmuseum aan het Sneker Kleinzand is niet alleen de collectioneur van scheepshistorie, maar herbergt ook de historie van de stad Sneek en deelcollecties zoals van het schaatsen en de ijssport, waaronder de beroemde Elfstedentocht. De totale collectie bestaat uit 24.000 stukken, 10.000 boeken en 40.000 foto's. Uniek is de afdeling pleziervaart met oude en mo-

derne zeiljachten en de zilverzaal met het werk van Sneker zilversmeden. Waar Leeuwarders nog wel eens jaloers naar willen kijken – sommigen vinden het ongepast dat dit werk in Sneek hangt – is het schilderstuk van de Dokkumer Ee (bij dit verhaal afgebeeld). Seffinga: 'Dan moeten ze naar Sneek komen. Ze kunnen het iedere dag komen bekijken.'

BIJZONDERE EXPOSITIE

Tot 1 september loopt de bijzondere expositie over het Statenjacht Friso, de 125-jarige oude boeier die geldt als het visitekaartje van de provincie Friesland. Het provinciebestuur zet de boeier regelmatig in als smeermiddel bij onderhandelingen of gewoon om het Friese landschap vanaf een bijzonder schip te laten zien. Het creëren van een gemoedelijke sfeer was juist wat de initiatiefnemers in 1954 voor ogen stond toen het schip in dienst kwam van de provincie. Verhalen over het gebruik van de Friso, vroeger én nu, staan centraal in deze grote jubileumtentoonstelling.

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal boven uitsteken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, want we leven nu immers wel in de eenen-twintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat dit onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes

Naar sommige adressen ging (zeker niet als jong kind)

Naar sommige adressen ging je liever niet, zeker niet als jong kind. De poelier, daar hadden we het al over. De apotheek, zo'n medisch ruikende plek, was even ongeliefd. Natuurlijk kwam je er ook alleen als je moeder een recept moest afgeven om later de medicijnen op te halen. Apotheek Cath aan de Nieuwestad naast V&D, waar later Manfield schoenen kwam en nu Specsavers zit, was een prachtige, ouderwetse apotheek, met aan de gevel de geheimzinnige woorden 'In de apotheek'. Binnen had je wanden vol houten laatjes, apothekerspotten, houten toonbanken en apothekersassistentes in de ook hier zo indrukwekkend gevonden witte jassen. Van buiten kon je weinig zien. Achter de winkeldeur zag je vooral duisternis. Links was een gesloten houten etalagebak met een handvol vergeelde reclamekartons van moedig lachende mensen, die geloof hechtten aan een vermoedelijk bitter smakend drankje of pilletje, rechts begon een houten paneel pal achter het vensterglas. Op het paneel stonden wat standers met folders van vermoedelijk vergelijkbare dappere zieken, die heil verwachtten van de dokter en zijn kordate zusters in de apotheek.

Voor apotheekbezoek moest je de tijd nemen, want er werd veel achter de schermen gerommeld, wat het halen van een geneesmiddel nog spannender maakte. Dames, vooral dames, stonden er soms onderling te fluisteren. Ongevraagd werden enge ziektes aan de orde gesteld. Buiten was de Nieuwestad met zijn kleur en fleur, binnen stond jij als kleine man in de ernst van de medische wereld. Omgeven door gefronste

De gaper van apotheek Cath

Hoe de kleine geuren verdwenen

Door André Keikes

Als je al tientallen jaren met dezelfde neus doet, mag je jezelf best een deskundige noemen. Dan kun je de geuren van nu moeiteloos vergelijken met die van vroeger. En verbaasd zijn over de veranderingen. Toen in een tamelijk recent verleden veel producten nog onverpakt werden verkocht, kon je in elke winkel een andere wereld betreden, tegenwoordig ruik je vooral kunststof verpakkingen of het steriele niets. Maar er bestaan ook in Leeuwarden nog bijzondere plekken als je van kruidige of prikkelende geurtjes houdt.

Geur is een heel persoonlijke, en ook tijdgebonden beleving. Sommige mensen wil je liever niet voor je hebben lopen, omdat ze roken, of omdat ze meenden zich rijkelijk te moeten bespuiten. Met deo, eau de toilette, aftershave of iets anders agressiefs met verstuivers. Voor het haar bijvoorbeeld of oude sportschoenen. Zelfs als ze een halve straat verderop lopen, kan de slipstream adembenemend zijn. Maar specifieke 'kleine' geuren die ooit heel gewoon waren, zijn verdwenen in de mist van de tijd. Bijvoorbeeld die van verse tabak, zaden en granen, petroleumkachels, groene zeep of pommade. Je ruikt ze haast nergens meer.

Maar gelukkig verdwenen ook de penetrante geur van tonnenwagens en de venijnige chemische lucht van de Casolith aan Achter de Hoven. Verder de weeïge mix van zuivel en schoonmaakmiddelen bij de LMI aan de Emmakade en de indringende lucht van de vruchtenconfijtindustrie van Steensma op het voormalige veilingterrein in Huizum, die bij harde wind over de halve stad uitwaaierte. Wat wel bleef is bij oostenwind de zachte vanillegeur in het deel van de stad waar Friesland Campina en Koopmans meelfabrieken gevestigd zijn.

Elke tijd kent zijn eigen geuren. Tegenwoordig hebben we die van de talloze frietverkopers en ook van de fastfood van McDonalds of Subway. Loop maar eens over de Wirdumerdijk of door de Prins Hendrikstraat. Ze zetten graag de deuren open, aangezien er mensen bestaan die de naar buiten komende prikkelende walm zo aantrekkelijk vinden dat ze meteen iets heel groots en vets willen gaan bestellen, dat je zonder behulp van bestek naar binnen moet zien te werken. Iets vergelijkbaars gaat op voor de transparante kippengrills op de stoep bij zelfstandige slagerijen, zoals in de Nieuwe Oosterstraat, de St. Jacobsstraat, de Schrans en in winkelcentrum Bilgaard, waarin je de beestjes rond ziet draaien, terwijl de halve straat zich vult met braadlucht. Verleidelijk voor de liefhebbers, maar goor volgens vegetariërs. Lekker is dan ook voor iedereen anders.

Wat zeker meespeelt, is het aantal contactmomenten. Een beetje koffiégeur in een van de vele koffiezaken die de stad tegenwoordig rijk is, is voor velen een bron van genoegen, maar te sterk en te vaak kan zelfs dat veranderen. Niet iedereen apprecieert de scherpe koffielucht van de eigen branderij in Grand Hotel Post Plaza en twee Chinese restaurants vlak bij elkaar, bijvoorbeeld aan

de Groningerstraatweg, waar door bij zowat elke windrichting de smoor van babi pangang langs waait, kan zelfs een liefhebber op een bepaald moment tot geurghinderde maken.

In de volle mensenwereld van nu nemen opdringerige geuren, net als opdringerige geluiden, alles over. Je kunt verkeerslawaaï en benzinedampen niet negeren. Daar sta je dan als teer lenteklokje met je subtiele aroma's. Maar zelfs als je auto's of industrie even wegdenkt, lukt het ons niet ze op te merken, mensen hebben er in deze eeuw de neus niet meer voor. Wij zijn, met dank aan Douglas, Omo en Rexona, niet meer goed in staat om delicate neusgenogens te beleven.

Nee, dan vroeger, toen je bij mevrouw Jasper in de Kleine Hoogstraat, hoek Eewal, nog onbekommerd je hand in een baal vogelzaad kon steken, in de winkel waar kleurige vogeltjes in een etalage-volière fladderden en ook allerlei droge brokken werden verkocht. Hoe rook het daar? Tja, hoe zullen we het noemen: stoffig, kruidig ook, dierlijk. Lekker vies. Zoals het in het scheepstouw-winkeltje van De Vries aan de Emmakade 92 of de borstel- en touwzaak van Elzinga aan Over de Kelders weer anders rook. Naar vluchtige lakken, teer

Lekker is voor iedereen anders

en reinigingsmiddelen. Vermoedelijk niet al te gezond, maar op de een of andere manier toch wel aantrekkelijk. In apotheken rook je de verwerkte kruiden en poeders, nog veelal zelf samengesteld en niet in hermetisch gesloten verpakkingen aangeleverd, bij de talrijke bloemenwinkels de nog niet genetisch gemanipuleerde en geverfde bloemen en de krant bij de kiosk stonk nog naar krant. De Hema had zijn onverpakte rookworsten, tabakswinkels hun ambachtelijke rookwaren, die minder hermetisch verpakt hun geuren konden afgeven aan de winkel. De daar altijd brandende kachel moest ervoor zorgen dat de tabak droog bleef.

En vergeet wat geuren betreft ook de talrijke wassalons niet, zoals Krom in het Naauw en Palthe naast de Hema, plekken waar met altijd wat prikkelende reinigingsmiddelen werd gewerkt, waar je het schuim als het ware kon opsnuiven.

Wat de 'kleine' geuren deed verdwijnen, was dus niet in de laatste plaats de perfectionering van verpakkingen. Kom je nu ergens binnen, dan is de geurbeleving minimaal. Nieuwe kleding ruikt naar industrie, vintage kleding naar wasmiddel. Schoenwinkels ruiken eerder naar kunststof dan naar echt leder. Voor een lichte rubberlucht, kun je nog het best naar een fietsenwinkel gaan. En

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

ng je liever niet Misschien was alle vrees wel voor niets

patiënten of hun al even zorgelijke familieleden. Donker geklede mensen, van wie je hoopte dat ze je niet zouden besmetten.

Slechts één onderdeel van de apotheek had iets vermakelijks, dat was de weegschaal die bij binnenkomst links stond. Daar konden dames, vooral dames, zich laten wegen. Maar omdat een licht gewicht altijd de wens is, trokken de klanten in kwestie zo veel mogelijk kledingstukken uit. Dat hielp. Schoenen en jas in ieder geval, soms meer of veel meer. Tot hilariteit en ook verontwaar-

diging van de andere dames. Dan verlangde je als kleine jongen nog intenser naar de Nieuwestad buiten, waar de mensen tenminste gewoon deden.

Natuurlijk ook minder fijn was het bezoek aan tandarts M. C. Breuning, aan de andere kant van de Nieuwestad, op nummer 45 a, naast de brandweerkazerne. Aardige man, fanatiek zeiler ook, maar natuurlijk wel een tandarts. Nog steeds zit er een vakgenoot in dat fraaie pand, nu heet hij De Haan, maar voor een kind maakt dat niet uit. Al

krijgen De Haan en zijn team een 9,5 als waardering op internet. Dus misschien was alle vrees wel voor niets. Het pand maakte altijd deel uit van de beleving. De monumentale gang met versiersels, die je betreedt via een wat souterrain-aandoende ingang, de kleine wachtruimte beneden, de al even monumentale trap en de als immens ervaren spreekkamer met fraai uitzicht op de brede, groene tuin.

Mooi, zo midden in het centrum. Waarna je je opeens weer met een schok realiseerde dat je bij de tandarts was.

venen uit Leeuwarden

Elke tijd kent zijn eigen geuren

bekend, maar denk eens aan zonnebrandgeur in een reisbureau of iets dat lijkt op versgebakken brood bij een broodafdeling in de supermarkt.

Volgens het bedrijf helpt het om klanten te verleiden langer te blijven en meer te kopen ('De aankoopintentie en het aankoopbedrag nemen toe'). Daarnaast kunnen 'onprettige geuren' worden gemaskeerd. Waaruit je kunt opmaken dat iedereen dezelfde geuren aangenaam of onaangenaam zou vinden; een niet geheel onbetwistbaar uitgangspunt.

voor liefhebbers van een wieroeklucht, heb je Ny-na in de St. Jacobsstraat en De Pluymgraaff in de Nieuwe Oosterstraat. Of het zweverige hoekje van de Xenos, onderin het winkelcentrum Zaailand. Dat slagerijen door de jaren heen eerder naar schoonmaakmiddel dan naar vlees ruiken, is begrijpelijk en bovendien een goed teken voor de properheid van de zaak. Dus geen kwaad woord daarover. Voor vleeslucht is er dus alleen nog de grill op de stoep.

Wat in het algemeen opgaat, is dat ambachtelijke geuren zijn ingeruild voor industriële. De Europese Unie stelt vandaag de dag bovendien talloze eisen en daar heb je je als ondernemer maar aan te houden. Daarnaast doet onze concurrentiemaatschappij zich ook op dit vlak gelden. Een

sterke geur valt meer op dan een subtiele, zoals een reclamebord in knalkleuren het in de strijd om de aandacht wint van iets artistieks in terughoudende aardtinten. Steeds opnieuw trachten we elkaar de loef af te steken. Waar parfumerieën het vroeger hadden over vleugjes en

pufjes, adverteren de gespecialiseerde winkels vandaag de dag met 'damesgeuren' en 'herengeuren', ofwel odeurwolken die je niet kunt missen, al zou je willen. Vergeet ook de kapsalons en zonnestudio's niet, met hun allerm minst bescheiden aanwezigheid.

En dan zijn er nog de 'geurmarketeers', bedrijven als Incenta, die winkeliers, horecazaken en zelfs de zorg honderden kunstmatig samengestelde geuren aanbieden, die per machine in de ruimte worden gebracht. Dat er spuitbussen met 'nieuwe-autogeur' bestaan, was al langer

Het roept de vraag op of we in Leeuwarden misschien ook al op deze manier gemanipuleerd worden. Dan ga je je stilletjes afvragen wat we ook nogal weer geroken hebben tijdens de Mata Hari-tentoonstelling in het Fries Museum of op Into the Grave op het Oldehoofsterkerkhof.

Hotel Café Restaurant Duhoux
Wirdum

bruiloften * vergaderingen *
cursussen

Greate Buorren 4-8 - 9088 AE
Wirdum (Friesland)

Tel: +31-(0)58-255 15 13 - E-mail: info@hotel-duhoux.nl

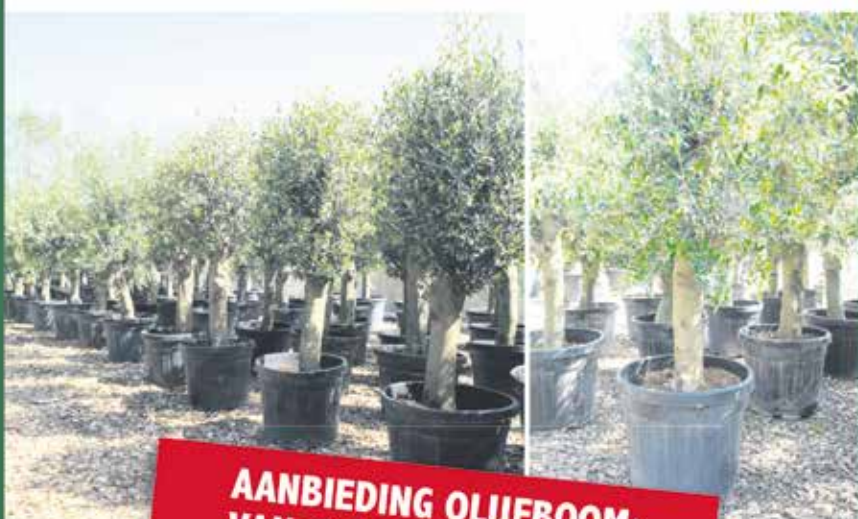

goedkopeolijfbomen.nl

Altijd de mooiste bomen voor u.

TUIN! MR P.J. TROELSTRAWEG 165A LEEUWARDEN

**AANBIEDING OLIJFBOOM:
VAN €129,- VOOR €99,-**

- RUIM 1000 BOMEN OP VOORRAAD
- KEUZE UIT DIVERSE SOORTEN EN MATEN
- OOK VEEL PALMBOMEN EN FRUITBOMEN
- BEZORGING IS MOGELIJK

Boppewei 17 | 9271 VH De Westereen
Tel.: (0511) 44 31 80 www.goedkopeolijfbomen.nl

**BESTEL
NU ONLINE!**

**wokpaleis
Fryslân**

Tip Zomervakantie!

Wij heten u
van harte welkom
in ons Live Cooking
restaurant.

Like ons op
facebook voor
speciale acties

Wokpaleis Fryslân E10 • Rijksweg 17 • 9256 XD Ryptsjerk • 0511-432222

www.wokpaleisfryslan.nl

SINDS 1927

**het
THEEHUIS**
lunch · diner · meer

**ELKE DAG
GEOPEND!**

Twee verdiepingen met uitzicht op het Pikmeer
Voor uw feest, bruiloft, verjaardag of meer...
Voor koffie, lunch, een borrel, diner en meer...
Diverse terrassen aan het meer.

Het salontafel boek
'De ziel van het Theehuis'
bevat warme verhalen van
eigenaren, uitbaters en gasten.
Met vele prachtige foto's.

Nu verkrijgbaar 'De ziel van het Theehuis'
Auteur Silvie Warmerdam
30 x 30 cm fullcolor hardcover
Prijs 25 euro Uitgeverij Louise

Meersweg 9 Grou • 0566 621 630 • www.hettheehuis.nl

KwadrantGroep
Huishoudelijke Hulp

**Onze handige huishulp
knap het voor u op!**

In het huishouden zijn elke dag duizend-en-één
dingen te doen. Bent u daar zelf niet toe in
staat of heeft u daar geen tijd voor?

Dan hoeft u maar één ding te doen: kiezen
voor de handige huishulp van KwadrantGroep
Huishoudelijke Hulp. U heeft al een particuliere
handige huishulp vanaf € 14,50 per uur.
Ons inschakelen kan ook op basis van een door
de gemeente afgegeven indicatie.

Wilt u weten wat de mogelijkheden zijn?
Bel ons via 088 512 40 00 of regel het
direct online op www.kghh.nl.

**HAAL HET
BESTE
IN HUIS**

De burgemeester van Leeuwarden heeft een verstandige vrouw

Door Andries Veldman • Beeld Anton Feddema

Tijdens de afscheidsreceptie stond Cune Crone ook niet naast haar afscheidnende man toen die door een lange rij pakken werd gecompimenteerd. De vrouw van de burgemeester zal gedacht hebben: het is jouw feestje, je redt je er maar mee. Ze stond mooi achteraf bij haar twee dochters en bij de leden van haar Leeuwarder operakoor, die van harte hadden voldaan aan haar verzoek.

De afscheidsmiddag in het Beursgebouw was begonnen met een merkwaardig symposium. Tegenwoordig zijn symposia door pr-managers doodgeorganiseerd: de bijeenkomsten waarvan de uitkomst bij aanvang vaststaat. Je vraagt je af waar het vrije debat is gebleven, zeker nu dit gebouw is omarmd door de wetenschap. Ooit kruisten in ditzelfde gebouw **JOOP DEN UYL** en **HANS WIEGEL** voor een bomvolle zaal de degens. Als werknemer van de Postgiro (toen nog Postcheque- en Girodienst) ging ik daar met collega's naartoe. Zo'n confrontatie wilde je voor geen goud missen. Het kalk spatte van de muren. Nu krijg je bij lezingen een flesje water door behulpzame gemeentelijke assistenten uitgereikt, om te voorkomen dat je van verveling flauw zou kunnen vallen. Het meest opmerkelijke van dit symposium was nog wel de evolutie die Crone had meegemaakt. Daar waar Crone in het begin van zijn ambtstermijn voortdurend de loftrompet stak over de drijfmeest van de boerenbedrijven waarmee huizen verwarmd zou kunnen worden, ging zijn aandacht nu uit naar de melk waar twee cent per liter bij zou moeten om de boeren te ondersteunen. Een opmerkelijke ommekeer.

Crone had jarenlang wat met mest. Zo ging hij ooit op sjouw met een mestleiding die mestvergistingsinstallaties boven de stad, richting Hallum, met elkaar zou moeten verbinden. Is jammerlijk mislukt. Zo hebben wel meer bestuurders een riedeltje op de Leeuwarder bevolking losgelaten, meestal zonder tastbaar resultaat. Bijvoorbeeld de riedel van onze oud-wethouder **ISABEL-LE DIKS**, die tijdens toespraken stevast slaakte: Leeuwarden, fossielvrij in 2020. Ze mag wel opschieten. En collega **HENK DEINUM** zal vast niet meer herinnerd willen worden aan het prestigieus opgetuigde spel- en ontwikkelingsinstituut Gameship aan de Willemskade, waarmee hij jarenlang tijdens zijn lofredes pronkte. Miljoenen aan gemeentelijke en provinciale euro's werden er in dit instituut

Vrouw te zijn van een burgemeester, dat valt vast niet mee. Dat bleek mij tijdens de afscheidsreceptie van onze burgemeester **FERD CRONE in het Beursgebouw. Zijn vrouw **CUNE**, op het ergste voorbereid, had van tevoren de leden van haar operakoor **ANIMATO** gevraagd om haar te helpen de middag door te komen. Groot gelijk had ze; wie heeft er zin in zich een hele middag op te houden met overenthousiaste mannen in glimmende blauwe pakken?**

gepompt, maar tijdens mijn zondagse wandeling zag ik onlangs dat een partij deuren in de directiekamer van het leegstaande gebouw klaar stond voor verkoop. Toch nog wat.

Het plan voor provinciale opentenen voor de melk zou ontsproten zijn aan het brein van Cune, zo zei Crone. Maar daar geloof ik niks van. Voor zo'n naïef plan om de boerenmiljonairs en de tussenhandel te ondersteunen is de vrouw van de burgemeester veel te verstandig. Niettemin zag ik **KEES DE KONING**, de voorman van de Dairy Campus, op een van de voorste rijen glunderen. Ik ben benieuwd hoe het met de mestvergister achter op zijn terrein gaat. Ook **HEIN SCHUMACHER**, de ceo van FrieslandCampina, was in zijn nopjes. Die bestond het zelfs om de mega-problematiek van de landbouw cosmetisch te verzachten door een duit in het zakje te doen van een weidevogelclub. Lef kun je de mannen in de glimmen-de blauwe pakken niet ontzeggen.

Zo'n afscheidsreceptie is een en al geglunder van blauwe pakken die in hun nopjes zijn. Naast mij nam **PIER BAARSMA**, baas van uitgever NDC, plaats. Ik complimenteerde hem met de gunstige resultaten uit zijn sector. Stille-tjes hebben de krantenuitgevers de weg omhoog weer gevonden. Nu de inhoud van hun uitgaven nog. Voor mij zeeg de burgemeester van Groningen, **PETER DEN OUDSTEN** neer. Hij was wat aan de late kant. Waarschijnlijk was hij nog druk doende geweest met de CBS-uitkomsten waarin zijn stad als hoogste scoorde op de lijst van arme steden. Hij nam plaats naast **BERNARDUS VAN HAERSMA BUMA**, oud-burgemeester van Sneek en vader van. Naast Baarsma zat onze wethouder **FRISO DOUWSTRA** die, als ik het goed heb gezien, een anjer op zijn reviers had gespeld. Of hij hiermee in de voetsporen van **PRINS BERNARD** wil treden moeten we afwachten. Zou zo

maar kunnen. Douwstra wekt nog altijd de indruk permanent verbaasd te zijn in welke wereld hij terecht is gekomen en vraagt zich zichtbaar af hoe hij dat toch geflikt heeft. Die knijpt zich bij het ontwaken nog iedere morgen in de arm en slaakt de kreet: ik ben wethouder! Het Rabo-inspiratieisje dat Douwstra à raison van 6750 euro naar Japan maakte, heeft hem net dat zetje in de goede richting gegeven.

Even verderop zat een bruin verbrande **HAYO APOTHEKER**, waarnemend burgemeester van niet meer bij te houden welke gemeente nu weer. Hij zat tijdens de lezing over biodiversiteit, of ging het over de wormen, op zijn telefoon te typen. Waarschijnlijk was hij bezig een tafeltje te reserveren in het illegale restaurant De Brouwerij van Dockum waarvan hij de handhaving op de regels onlangs had opgeschort en als gevolg zijn ambtenaren behoorlijk voor schut gezet. In Palermo aan de Ee is alles mogelijk.

Misschien kan Apotheker nog een advies leveren aan zijn collega **ROEL SLUITER**, burgemeester van Harlingen, die zich in alle bochten wringt om te voorkomen dat de Menaldumer pandjesbaas **PIET SIDERIUS** zich definitief vestigt in een A-locatie bij de aankomst van de veerboten. Horecaman **IDO SIDERIUS**, die hier het voormalige Chinees-Indisch restaurant op verzoek van **PIET** nieuw leven in wil blazen, denkt dat op de achtergrond een oude erfenis uit de Leeuwarder wijk Achter de Hoven meespeelt. Dat zou zo maar kunnen. Ten tijde van het wethouderschap van Sluiter in Leeuwarden was er namelijk al sprake van handjeklap tussen de ene en de andere partij. Apotheker, gepokt en gemazeld als het gaat om curieuze financiële- en vastgoedtransacties, is vast genegen om onder het genot van een copieuze maaltijd in het illegale De Brouwerij te adviseren hoe de hazen te laten lopen. Om

Siderius de voet dwars te zetten wil Sluiter het bestemmingsplan van de horecazaak wijzigen. Dat brengt de pandjesbaas wederom in een mooie positie om eisen te stellen en gemeenschapsgeld binnen te hengelen. Mocht Apotheker geen raad weten, dan kan onze afscheidnende burgemeester wellicht hulp bieden. Die kent inmiddels alle ins en outs van de warme kant van zijn stad.

Ook bij de uitreiking van een penning van verdienste aan Crone was zijn vrouw in geen velden of wegen te bekennen. Heel verstandig. Mogelijk dat ze hem geadviseerd heeft: je kunt zo'n ding ook weigeren. Om de haverklap worden er in onze stad penningen en medailles uitgedeeld, aan mensen die gewoon hun werk doen/hebben gedaan? Sommigen aanvaardden zelfs penningen voor onbewezen diensten. Neem nou de penning die oud-wethouder **HENK DEINUM** onlangs bij vertrek kreeg. Ik heb het begeleidende persbericht er nog even bij gepakt waarin staat waarvoor de gigantische bestuurder het edelmetaal in ontvangst mocht nemen. Achtereenvolgens worden in dit bericht opgesomd: Blokhuispoort (niet afgemaakt; kampt met grote tekorten), Zuid-landen (de grootste molensteen ooit om de nek van de gemeente Leeuwarden) en Neushoorn (een financieel debacle van heb ik jou daar; de nieuwe poptempel wordt nu gedwongen om een samenwerking aan te gaan met schouw-

burg De Harmonie; het café is al gesloten). En dan ook nog op een achternamiddag die penning in ontvangst nemen. Nee, blijf erbij uit de buurt. Onze oud-burgemeester Crone heeft een heel verstandige vrouw.

Voor de toespraken begonnen verliet ik het Beursgebouw. Ik moet het allemaal wat doseren. Ook **ERICA SCHAPER**, voorzitter van de raad van bestuur van NHL Stenden Hogeschool, zag ik voortijdig vertrekken. Die moet aan de bak met de discutabele diploma's die ze liet uitreiken en waar al haar studenten nu onder lijden. Veel bonter kun je het eigenlijk niet maken. Die is er de hele zomer zoet mee om haar instelling door de keuringsdienst van het ministerie te krijgen. **JOUKE DE VRIES**, voorzitter van de raad van bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen, waaronder het Beursgebouw waarin Campus Fryslân valt, sprintte nog even op mij af. Van de 'kritische journalist', zoals hij zei, wilde hij nog even weten wat ik van zijn opgeknapte pand vond. Fantastisch, zei ik, nu nog even vol studenten zien te krijgen. De teller stond dit voorjaar op 27.

's Avonds stond de damesfiets met het vlaggetje van onze burgemeester geparkeerd op de stoep van snackbar 't Vliet (voorheen Braaksma). Mevrouw Crone zal hem wel gewaarschuwd hebben: Niet te veel drinken, ik kook niet. En morgen fit, want we gaan verhuizen. Verstandige vrouw.

En die twee cent op een liter melk? Dat past mooi in het rijtje: Fossielvrij Leeuwarden en Gameship.

**WILT U DIT JOURNALISTIEKE
INITIATIEF STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE
WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL EN
BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP
DOE MEE, DONEER!**

De 947 watertechnologische banen in Leeuwarden kunnen we plaatsen in het licht van het totaal aantal banen (functies van 15 uur per week en meer) in Leeuwarden. Volgens 'Beleid in Beeld' is dat in Leeuwarden in 2018 op een niveau van 59806 gekomen. Hiermee is de werkgelegenheid in Leeuwarden in 2018 terug op het peil van rond 2010. In 2015 was er een dieptepunt van 57031 functies.

Van een medewerker

Watertechnologie is nog geen Silicon Valley

Een mooie uitgave van de gemeente Leeuwarden is 'Beleid in beeld 2018', een bijlage bij de jaarstukken 2018. Een indrukwekkende serie grafieken en tabellen – alles heel fris in kleuren uitgevoerd, bijna toegepaste kunst – passeert de revue. Als bron van informatie over 'de feiten' op allerlei terrein (economie, cultuur, en noem maar op) een lust om te lezen.

Ons oog viel op de tabel 'totaal aantal banen en bedrijven watertechnologie in Leeuwarden in 2004 – 2018'. De watertechnologie – Wetsus en wat er allemaal bijhoort, met een prestigieus gebouw op het oude Atoglas-terrein – is een paradepaardje van de stad en de provincie.

Wat levert dat nu aan werkgelegenheid op? Het viel ons eerlijk gezegd niet mee. Uiteraard is dit een sector in ontwikkeling, bedoeld om te groeien, en dat is ook

wel het geval, maar dan nog.

Het totaal aantal banen in de watertechnologie, zoals in het rapport genoemd, blijkt in 2018 in Leeuwarden op 947 te liggen. Dit getal bestaat uit banen bij Vitens en Wetterskip: een aantal van 715. Daarnaast banen bij Wetsus, Wateralliance c.a.: een aantal van 232.

Navraag bij Wetterskip Fryslân leert, dat dit overheidsbedrijf goed is voor ongeveer 600 vaste arbeidsplaatsen en daarnaast een wisselende omvang van ingehuurd personeel. De overheid neemt daarmee

een groot aandeel in het geheel van de 947 banen voor haar rekening. Tussen 2004 en 2018 steeg het geheel van banen van iets meer dan 500 naar de genoemde 947 in 2018. Vitens en Wetterskip samen groeiden in deze periode van 494 naar de 715 van heden. De overige watertechnologie (Wetsus c.a.) Wetsus c.a. groeide van 18 naar 232 arbeidsplaatsen.

Al met al laat de 'nieuwe technologie' groeicijfers zien over deze veertienjarige periode. De Silicon Valley-beloften, die wel eens zijn voorgespiegeld, zien we nog niet terug. Gelet op de hoge subsidie-intensiteit die de watertechnologie in onze contreien in afgelopen jaren heeft ontmoet, lijkt het resultaat in Leeuwarden matig.

Het aantal watertechnologische bedrijven is van 5 in 2004 toegenomen tot 54 in 2018. De laatste vier jaren lijkt dit aantal op dit niveau te stabiliseren. Het rapport vermeldt erbij dat in dit cijfer niet meegenomen zijn bedrijven die zich 'al dan niet na de start (op de Watercampus) elders in Friesland hebben gevestigd'.

Misschien als troost wijst het rapport er ook nog op dat 'het totaal aantal banen in watertechnologie in heel Friesland beduidend hoger ligt, boven de 2000'.

Ook de 'meer dan 2000' functies in de watertechnologie in heel Friesland blijven op het totaal van 297.035 banen (werkgelegenheidsgegevens provincie Fryslân) in 2018 getalsmatig bescheiden.

25.000 PLANTEN EN BOMEN OP VOORRAAD

TUIN! Leeuwarden

TUIN! Leeuwarden is het tuincentrum met de grootste keuze in tuinplanten, vaste planten, fruitbomen en mediterrane bomen van Leeuwarden. Het buitenterrein van TUIN! Leeuwarden is 4000 vierkante meter groot en op de totale oppervlakte van meer dan 10.000m² staan er altijd meer dan 25.000 planten op voorraad.

'We zitten hier nu al twaalf jaar op het terrein van tuincentrum Bootsma aan de mr P.J. Troelstraweg. Dit is een uitgelezen locatie voor een tuincentrum', vertelt eigenaar Sjoerd Feenstra, afkomstig van de Westereen, waar hij nog een tuincentrum exploiteert. 'Onze locatie ligt tegen de vliegbasis aan en we merken nu het voordeel van de verkeershaak die boven het vliegveld is aangelegd. Voorheen hadden we files voor de deur omdat al het verkeer door Leeuwarden moest en dit bracht met zich mee dat klanten in de namiddag een bezoek aan ons tuincentrum voor gezien hielden. Ze moesten te lang in de file staan om bij ons te kunnen komen. Nu is dit opgelost en zie je in de namiddag vrolijke gezichten hun keuze maken in ons tuincentrum.' Veel verschil in klandizie tussen de beide tuincentra in de Westereen en Leeuwarden is er volgens Feenstra niet. 'Men komt om iets moois uit te zoeken en wil daar wel rustig een half uurtje voor rijden. Als dan de keuze overweldigend is, dan is dat meegenomen.'

TUIN! Leeuwarden heeft ook alles in huis om de huiskamer of het terras mee in te richten. In de enorme zaak staan veel verschillende soorten potten, gereedschappen en andere aan het tuinieren verwante zaken opge-

Met name de groene kamerplanten zijn erg populair

steld. Maar ook voor vissen voor in vijvers en aquariums kan men bij TUIN! Leeuwarden terecht.

Sjoerd Feenstra: 'De leveranciers houden Instagram en Pinterest goed bij. Voortdurend komen ze met nieuwe zaken aanzetten die ze op die sociale media hebben zien voorbijkomen. Daar wordt goed op ingespeeld. Kwekers zitten gewoon op die media te loeren of ze hebben vloggers in dienst die hun producten promoten. De jeugd was een paar jaar geleden gecharmeerd van zijden bloemen, maar ze zijn nu om en willen weer echte kamerplanten. En met name de groene kamerplanten zijn erg populair. Of ze gaan zelf kweken en stekken.'

TUIN! heeft een aparte website geopend voor de verkoop van olijfbomen en heel veel andere tuinplanten. 'Als een van de weinige leveranciers hebben we olijfbomen op voorraad en kunnen zo snel leveren. Is de bestelling boven

de 150 euro en binnen een straal van veertig kilometer rond De westereen, dan leveren we de bomen gratis aan huis.'

Sjoerd Feenstra koopt de bomen zelf in, vooral in Spanje. Het zijn olijfbomen van het ras Olea Europaea Lessini, winterhard en ongevoelig voor ziektes. Op ons tuincentrum in Westereen staan bomen van wel meer dan honderd jaar oud met prachtige vertakkingen. Het is wel van belang dat de boom geplaatst wordt op een beschutte plek en staat in goede vochtdoorlatende grond.'

Het tuincentrum in de Westereen (15.000 vierkante meter buiten en 6.000 vierkante meter overdekt) heeft sinds dit voorjaar een showtuin van meer dan 20.000m² met grote waterpartijen en aandacht voor biodiversiteit. Tientallen insecten, bijen en libellen completeren hier het hele tuinverhaal. Voor een leuk uitje in de regio bent u bij TUIN op juiste adres.

TUIN! LEEUWARDEN
MR P.J. TROELSTRAWEG 165A LEEUWARDEN
TUIN! ZWAAGWESTEINDE
BOPPEWEI 17 WESTEREEN
WWW.GOEDKOPEOLIJFBOMEN.NL

ENGELSMA WIJNIA

Dealer uitstekend beoordeeld op verkoopvolume en vernieuwingsdrang

NISSAN-DEALER ENGELSMA & WIJNIA WINT PRESTIGIEUZE EV GLOBAL AWARD

- Friese Nissan-dealer ontvangt EV Global Award voor succesvolle verkoop van elektrische modellen
- In 2018 verkocht Engelsma & Wijnia meer dan driehonderd elektrische Nissans
- EV Global Award in Tokyo uitgereikt aan directeur Anne-Tjeerd Haaima

DOE MEE,
DONEER!
LIWWADDERS.NL

HET GELUK IS VER TE ZOEKEN

Door Andries Veldman

BIJ DE FRYSKE AKADEMY

Alle Friezen moeten gelukkiger worden dan ze nu al zijn. Geluk op één, dat is het motto waarmee het nieuwe college van Gedeputeerde Staten deze week uiteenzet. Er is een categorie Friezen die zich afvraagt of dit beleidsvoornemen ook voor hen geldt: de medewerkers van de Fryske Akademy.

De medewerkers van de Fryske Akademy in Leeuwarden zijn nogal geschrokken toen zij constateerden dat hun wetenschappelijk instituut in het geheel niet genoemd wordt in de inhoudelijke plannen die het college van Gedeputeerde Staten voor de toekomst van belang vindt. Horen zij soms niet meer bij de doelgroep die gelukkiger moet worden?

De onrust bij het eerbiedwaardige instituut aan de Doelestraat wordt nog eens vergroot door de aanstelling door gedeputeerde Sietske Poepjes (CDA) van een 'taskforce' die nog voor de zomer rapport uit moet brengen over wat er met de academie moet gebeuren, waarna in de herfst de statenleden zich over dit onderwerp mogen uitspreken.

Medewerkers van de Fryske Akademy zijn, gezien de 'sterkte' van de taskforce en de gevolgde route, weinig opgetogen over het instellen van de commissie en zien de leden ervan vooral als sluipmoordenaars met een ingefluisterd doel: liquidatie van de Fryske Akademy. Met het instellen van de taskforce geeft de gedeputeerde aan interim-directeur Willem Smink, die met een 'stevige takomstfyzje' moest komen nadat directeur Hanno Brand de laan was uitgestuurd, een brevet van onvermogen.

Ook de uitlatingen van gedeputeerde Poepjes, tot en met deze week verantwoordelijk voor dit dossier, boezemen weinig vertrouwen in als het gaat om het behoud van het wetenschappelijk instituut. Poepjes mag dan zaterdag in het Friesch Dagblad spreken van 'in robûst, wittenskiplik heechsteande en selsstannige Fryske Akademy' die ze 'oereinhâlde wol', maar het financiële debacle van de afgelopen jaren, in de periode met directeur Hanno Brand aan het roer, speelt in haar verhaal een prominentere rol. Wat als verzachtende teksten zouden moeten gelden, sterken de medewerkers van de Fryske Akademy juist in hun opvatting dat hun vakkundig instituut de nek om wordt gedraaid.

Het lijkt erop dat Poepjes vindt dat het tijd geworden is om door te pakken nu interim-directeur

Willem Smink er niet in slaagt om met een overtuigend en sluitend beleidsplan te komen. Daarnaast vindt de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen al jaren de tweehoofdige leiding (provincie en KNAW) ongemakkelijk. De financiële puinhoop die het duo Hanno Brand (oud-directeur) en Jacob Fokkema (voorzitter van de Ried fan Tafersjoch/Raad van Toezicht) hebben achtergelaten ligt de gedeputeerde zwaar op de maag. Maar haar handen branden aan een zelfstandige beslissing in dit dossier door het mes van de guillotine te laten vallen is haar ook weer een brug te ver. Daarvoor is nu de taskforce opgetuigd.

Wie er precies in de taskforce zitten is, ook na vragen van de redactie van Liwwadders, niet geheel duidelijk. Twee van de vier namen zijn: Gerben Gerbrandy (Eerste Kamerlid voor de OSF en oud-burgemeester van Achtkarspelen) en Siard Smit (directeur van Oeral). De andere twee zijn een vrouw en de enige echte wetenschapper. De taskforce wordt door ingewijden allerm minst gezien als een zwaarwichtig comité van statuut en standing; een comité dat onafhankelijk, eigenstandig en boven de partijen bevindingen toetst aan het belang van een dergelijk instituut in verhouding tot andere gelijksoortige partijen en wetenschappelijke instituten in ons land.

Andere provincies zijn stikjaloers op de Fryske Akademy en kijken nu met verbazing hoe Friesland dit bijzondere instituut zich door de vingers laat glijden. Het valt niet uit te sluiten dat de kwaliteit van de taskforce en het mogelijk vooropgezette plan van liquidatie van de Fryske Akademy een bepalende rol hebben gespeeld bij de weigering van PvdA-prominent Job Cohen om voorzitter te worden van de club. Cohen, voormalig rector magnificus van de Universiteit Maastricht, burgemeester van Amsterdam en staatssecretaris van justitie, heeft een naam hoog te houden. Een zwaargewicht als hij stapt alleen binnen wanneer er sprake is van een oplosbaar probleem.

De stilte vanuit Provinciale Staten, de controleurs van het college van Gedeputeerde Staten,

wordt door diverse bronnen als opmerkelijk ervaren en als een veeg teken gezien. Critici die de gang van zaken met meer dan gewone belangstelling volgen zien in de stilte de concurrent, de nieuwe lovebaby van de provincie Friesland, Campus Fryslân opdemen. Ook de komst van het Fries Sociaal Planbureau als nieuwe huurder in de gebouwen van de Fryske Akademy is een mogelijkheid. In dit doemscenario zouden enkele universitaire hoofddocenten van de Fryske Akademy kunnen worden ondergebracht bij Campus Fryslân en enkele onderzoeksmedewerkers bij het Planbureau.

Klaar is Kees, weg instituut.

'NEE MENEER, IK PRAAT NIET MET U'

Voor dit verhaal is met diverse personen gesproken. Ook hadden we graag een reactie gehad van professor Jacob Fokkema, voorzitter van de Raad van Toezicht. Fokkema weigerde met Liwwadders.nl te spreken. 'Nee meneer, ik praat niet met u', was het korte antwoord na herhaaldelijk bellen. Via de voicemail zijn na deze brute weigering de volgende vragen aan Fokkema gesteld: Hoe kijkt u aan tegen de huidige gang van zaken? Regeerden u en uw Raad van Toezicht niet te veel op afstand? U was op de hoogte van het onjuiste gebruik van provinciaal subsidiegeld (geld bestemd voor het woordenboek werd bestemd om begrotingsgaten te dichten). Tijdens twee vakgroepbijeenkomsten, waarbij u aanwezig was, is u verteld dat dit strafbaar is. Hoe ziet u uw verantwoordelijkheid hierin? Liwwadders.nl heeft geen antwoord op deze vragen ontvangen.

WERGEASTER MERKE 2019

13 JULI

140218

ZATERDAG 13 JULI

JEBROER

MET: FRAGMENT // DJ BEE

AANVANG: 20.00 UUR

WARSTIENSDIJK, 9000 PH WERGEA

STUCADOORBEDRIJF **Vitaz**

HOEKSTRA
Meubels • Bedrukkenservice • Vastgoedmakelaar

Hotel-Eetcafé **Duhoux**

Van Braak Accountants

Innovario

Jelle Talsma
autobedrijven

HOFJEGELWERKEN.NL

MEINDERTS WERGEA

Overdijk
glas & bouw

TICKETS:

FolieReclame
Ook voor drukwerk

Haven
evenementen service

JASKE • FRL

H.W.
Houtwerk

Venezia

CAFE 'S LANDS WELVAREN

Sinnema goudens

JoyRadio

Heineken

REINSMABOUW

A3 Bouwadvies
adviesbureau voor nieuwbouw

WijkopenJeboot.nl

VleesAtelier Van Der West

E. HAITSMA

Rethro

www.cafewergea.nl

DE BIJSTAND IN LEEUWARDEN

In Leeuwarden is met de vorming van het jongste college van B en W in 2018 de bijstand overgegaan van Andries Ekhart (PvdA) naar Friso Douwstra (CDA).

Van een medewerker

Wethouder Douwstra kan glunderen

In de jaarstukken 2018 – vorige week eindelijk verschenen – wordt onder de successen genoteerd ‘een daling aantal bijstandsgerechtigden naar 6.000. Met een specifieke en gerichte aanpak is de daling ingezet. Dit moet in 2022 leiden tot het afgesproken niveau.’ Elders lezen we dat de daling (saldo van instroom en uitstroom) in 2018 netto het aantal van 474 bedroeg. Van 6.474 naar 6.000.

Een blik in de geschiedenis – gebaseerd op cijfers uit de jaarrekeningen van de gemeente – geeft voor 2005 (stand eind december 2005) een aantal van 4400. In 2006, 2007 en 2008 daalt dit naar 3067 eind 2008.

Vervolgens zet een ononderbroken stijging in. Enkele cijfers: van een aantal van 3.331 eind 2009 naar 4.561 eind 2012 en 6.186 eind 2016. Gevolgd door 6.228 eind 2017. Met blijkbaar een verdere stijging in 2018 naar 6.474 en vervolgens een daling naar 6000.

Jaarlijkse tekorten

De financiering van de bijstand verloopt via een rijksbijdrage, die voor veel gemeenten niet toereikend is. Er ligt voor de gemeenten een eigen risico. De systematiek is in de loop der jaren aan verandering onderhevig. Hier mag als voorbeeld dienen de situatie 2017, dit volgens de opgave van de gemeente in de aanvraag aan het rijk voor een zogenaamde vangnetaanvraag.

RIJKSBUDDGET 2017

€ 73.831.002

KOSTEN

LEEUWARDEN 2017

€ 87.348.805

NEGATIEF RESULTAAT

2017 € 13.517.803

Een tekort voor Leeuwarden dus van 13,5 miljoen. Daarvan komt op basis van de rekenregels voor ‘eigen risico’ een bedrag van € 6.460.213. Een bedrag van € 7.057.590 werd via een zoge-

Na een jarenlange stijging van het aantal bijstandsuitkeringen laat 2018 voor het eerst een aanmerkelijke daling zien. Een goed cijfer voor Douwstra dus, waarbij het moeilijk is te bepalen of een al in 2017 in gang gezette ‘nieuwe aanpak’, of de economische conjunctuur het meeste bijdroeg aan deze verbetering.

naamd vangnet door het rijk voor zijn rekening genomen. Het systeem van eigen risico is van rijkswege bedoeld om de gemeenten aan te sporen het bijstandsbestand laag te houden. Dat is in Leeuwarden tot dusver niet gelukt. Het draagt bij aan de benarde financiële situatie van stad en dorpen. Inmiddels voor iedereen duidelijk, zelfs voor onze wethouder van Financiën blijkens uitspraken. Hij had als sleutelfiguur in de lokale politiek natuurlijk al veel eerder in actie moeten komen.

Nieuwe aanpak

Notities over de in 2017 – nogal verhuuld – geïntroduceerde nieuwe aanpak van het bijstandsbeleid – waarin verwerkt de nodige kritiek op voorafgaand beleid – reppen van ‘Iedereen in beweging’. De preciaire financiën van de gemeente – de misère van het sociaal domein – noopte tot een veel gericht bijstandsbeleid. Dat blijkt gepaard te zijn gegaan met organisatorische ingrepen in de organisatie op het gemeentehuis zoals: andere leidinggevenden, instelling van een projectgroep ten behoeve van interventies, gerichte beleidsscenario’s en bijvoorbeeld ook intensievere handhaving. Zo is capaciteit vrijgemaakt om risico-groepen te onderzoeken en themagericht te handhaven. De overmaat aan pilots en experimenten uit de periode Florijn/Ekhart is vervangen door een ‘lijn volop gericht op terugbrengen van het aantal losse projecten’. Ook zijn er taken teruggehaald van Amaryllis naar de gemeente.

De doelstelling is in enkele jaren – 2018 t/m 2021 – uit te komen op een aantal bijstandsuitkeringen van 5050. Daarmee zou de

jaarlijkse gemeentelijke eigen bijdrage teruggebracht moeten worden tot € 3 miljoen. In een bijpraatsessie voor raadsleden meldden de ambtenaren en hun wethouder recent goed op koers te liggen, maar ‘makkelijk is het niet’. Een factor die meespeelt is mogelijk dat in eerste instantie vooral laaghangend fruit is geplukt. Verdere vooruitgang kan problematischer zijn, al moet in het huidige economisch getij meer mogelijk zijn.

Divosa: Leeuwarden grootste tekort per inwoner

Hoe het werkt bij de rijksoverheid en in de gemeenten is niet altijd even goed te doorgronden. Gemeenten klagen steen en been over tekorten in het sociaal domein, maar in april 2019 meldde Divosa (directeuren sociale zaken) een overschot in 2018 van 159 miljoen euro op het budget, waarmee gemeenten de bijstandsuitkeringen betalen. Voor het rijk – de financier – reden om het budget voor 2019 met 201 miljoen te verlagen ‘omdat het daadwerkelijk aantal uitkeringen lager uitpakt dan vorig jaar geraamd’.

In de gegevens van Divosa vonden we ook een triest cijfer: bij de gemeenten met de grootste tekorten per inwoner (excl. inkomsten vangnetregeling) wordt Leeuwarden als koploper genoemd: een bedrag van € 96 per inwoner. Den Haag is tweede met € 88 en Oldambt derde met € 82. Aan de andere kant vinden we Maastricht als gemeente met het grootste overschot per inwoner, namelijk € 104, Venray tweede met € 87, en Kerkrade derde met € 77.

MOOI DAT HET AANTAL BIJSTANDSUITKERINGEN IN LEEUWARDEN IS GEDAALD. MAAR DOUWSTRA HEEFT ZO GEZIEN NOG EEN LANGE WEG TE GAAN. MAAR EENS GAAN BUURTEN IN MAASTRICHT.

JACOB SMIT

Slager (2)

‘De meeste slagers draaien bavette, de dikke rand vlees in de vang van de koe, door hun gehakt. Dat hebben wij nooit gedaan. Nu zie je weer dat dit mooie stuk vlees als iets bijzonders wordt beschouwd.’ Jacob Smit houdt van zijn vak en heeft om die reden veel moderniteiten aan zich voorbij laten gaan. ‘Het gaat om het product. Daar moet je voor honderd procent achter staan. Aan toevoegingen doen wij niet. Wat supermarkten uithalen om hun vlees zogenaamd vers te houden, daar staan wij ver van.’

Koks als Robert Kranenburg en Klaas Kasma en ook het tv-programma 24Kitchen hebben volgens slager Smit veel invloed op de consumenten. ‘Je ziet dat ze met liefde over onze vleesproducten spreken en dat ze waardering hebben voor ons vak. Ook behandelen ze in hun artikelen het hele dier. Dat vind ik prachtig om te lezen. Mijn opa was drieënhalve uur bezig om een koe te slachten, dat kan nu in ongeveer een half uur. Je hebt het dan wel over 63 delen. Vroeger sneden we nog een bloemetje in de schouder, puur voor de esthetiek, maar dat doen we niet meer.’

Het vlees van Smit, die twee slagerijen in Leeuwarden exploiteert (Camminghaburen en Bilgaard), wordt verwerkt in thuisbasis Berlikum. ‘Daar komen wij vandaan. We hadden er een boerderij. In de slagerij van Berlikum worden onze producten gemaakt, waaronder de grillworst. Daar komen mijn klanten in Camminghaburen ’s morgens vroeg nog voor het ontbijt voor langs. Onze worst is iedere dag vers.’

Dertien jaar nu heeft Smit (50) zijn zaak in Camminghaburen en in die tijd heeft hij het koopgedrag van de consument op de voet kunnen volgen. ‘De slagers die nog over zijn – toen ik begon en als stagiair een werkstuk moest maken had je op elke kilometer in Leeuwarden drie of vier slagers, nu zijn die vervangen door pizzeria’s – zouden hun bordjes met hierop slagerij het best kunnen vervangen door eterij. Collega’s ruimen steeds vaker plek in voor klanten die een broodje willen eten of iets anders willen consumeren. Het gemak, het slijpen en snijden, is erg populair. Wij merken dat met de verkoop van onze kant-en-klaarmaaltijden. Iedere dag hebben we keuze uit wel zestien soorten en dat varieert van stampotten, ovenschotels, rauwkostsalades tot aan Italiaanse keukengerechten. In deze grote wijk wonen veel alleenstaanden die een mooi bord eten willen voor een schappelijke prijs.’

‘Een randje vet zorgt voor meer smaak’

De aanbiedingen in de supermarkt zijn niet van invloed op het beleid van de slagerijen van Jacob Smit. ‘Ik kijk daar nooit naar. Ik ga uit van eigen kwaliteit en vers heeft hier bij ons een geheel andere inhoud dan bij de supermarkt, dat mag wel eens gezegd worden. Hier is vers vers. Zo simpel is dat. Ik weet nog hoe trots een vertegenwoordiger van een gasflessenleverancier aan mij vertelde hoe ze groenten met behulp van een gasmengsel verser konden houden. Ik heb het verhaal met verbazing en afkeuring aangehoord. Te veel consumenten laten zich in de maling nemen door marketing en pr. Ik zou tegen hen willen zeggen: denk gewoon na. Mijn leidmotief in dezen is: als je de begrippen op de verpakking die de versheid zouden waarborgen niet kunt uitspreken, dan hebben we die niet nodig. Al die toeters en bellen op de verpakkingen zouden de consument wakker moeten schudden.’

‘Veel producten vervagen van karakter, terwijl er zoveel moois te verkrijgen is. De puurheid moet weer vooropgaan! Nu Sjouke de Graaf is gestopt met zijn slagerij aan de Troelstraweg hebben wij de verkoop van het Livarvlees (Limburgs kloostervarken met drie sterren) op ons genomen. Daar is vraag naar van consumenten die weten wat ze willen. Dit is een perfect stukje vlees met zoveel meer smaak. En met een vetrandje. Daar moet je niet bang voor zijn. Een randje vet zorgt voor meer smaak, dat kan iedere kok je vertellen. Lees Klaas Kasma maar.’

In Leeuwarden vond afgelopen dinsdag een merkwaardige politieactie plaats. Via de vooraf opgetrommelde media kregen inwoners van Leeuwarden een inkijkje hoe de politie te werk gaat wanneer er vermoedens bestaan van witwassen, handel in drugs en het misbruik maken van een uitkering.

Door Andries Veldman

De Leeuwarder teamchef Cor Reijenga kon na afloop melden dat er op vijftien locaties in Leeuwarden en Goutum onderzoek was verricht. Acht personen waren aangehouden en er waren daarnaast enkele vuurwapens in beslag genomen. Maar liefst 170 personen (politie, gemeente, Belastingdienst, OM en Defensie) hadden deelgenomen aan de actie.

De Friese media berichtten ruimschoots over de actie – ze waren, zoals gezegd, vooraf ingeseind – maar 's avonds miste ik Paul Depla, de burgemeester van Breda, in Nieuwsuur om voor meer geld voor opsporing van drugscriminelen te pleiten. Depla is een graag geziene gast in de nieuwsrubriek, mede omdat je bij hem maar op een paar knoppen hoeft te drukken om de gewenste antwoorden te krijgen. Zijn teksten zijn (kort samengevat): het is verschrikkelijk met de drugs en we moeten meer geld. Van mij had ook onze eigen burgemeester Ferd Crone mogen opdraven in de nieuwsrubriek. De politie-inval was een ogenschijnlijk krachtadig slotstuk in zijn aanpak van de criminaliteit in zijn stad.

MAAR ONZE BESTUURDERS ZATEN ER NIET.

Ik neem aan dat de 170 mannen en vrouwen die deze week in actie kwamen er met veel enthousiasme tegenaan zijn gegaan. Met zo'n stormram losgaan op een

plastieken voordeur, wie zou dat nou niet willen? Maar heeft het allemaal zin? Zet het zoden aan de dijk? Teamchef Cor Reijenga repte van tien panden 'die in beslag zijn genomen' met een gezamenlijke WOZ-waarde 'van één miljoen euro'. Reijenga leek er maar wat trots op. Een beetje vastgoedjongen zal het tafereel echter met verbazing hebben bekeken. Er werden ook constant geld, vijf 'dure' auto's, een jetski en een zeven meter lange speedboot in beslag genomen. In het milieu waar honderden miljoenen euro's omgaan zal deze verdachte beschouwd worden als een kleine vis. Een vis die met geavanceerde afliuisterapparatuur uit zichzelf in het net zou zijn gezwommen en waarschijnlijk op uitnodiging van de politie vrijwillig de gang naar het bureau had gemaakt.

Ik neem aan dat in de zogenaamde driehoek (burgemeester van Leeuwarden, officier van justitie en korpschef van politie) de

Waarom zijn de verdachten die dinsdag zijn opgepakt nu juist zo belangrijk?

aanval op de vermeende criminelen zorgvuldig is voorbereid en beoordeeld, maar op welke gronden de keuze is gemaakt blijft onduidelijk. De driehoek zal uiteraard op de hoogte zijn van de activiteiten van andere vermeende criminelen in deze regio en zou zich wel eens mogen uitspreken waarom die met rust worden gelaten. Waarom zijn de verdachten die dinsdag zijn opgepakt nu juist zo belangrijk?

Ons land is een door vriend en vijand geaccepteerd drugsland. Ook als het gaat om het faciliteren van brievenbusfirma's scoren we in de hoogste regionen. Het laatste lijkt nu een klein beetje te worden beperkt, maar de toppositie als drugsland schijnen we te willen behouden. Niets wijst erop dat hier verandering in gaat komen. Alle deskundigheid ten spijt – onderzoek wordt op

onderzoek gestapeld – is er nog geen begin van een oplossing in dit dossier, dat door vele lagen van de bevolking doortert. In dit licht is het eigenlijk onverantwoord van bestuurders om hun ambtenaren in actie te laten komen.

De Brabantse recherche-chef Rienk de Groot sprak onlangs in NRC Handelsblad over de georganiseerde misdaad in Nederland als 'een robuust professioneel systeem' dat een cruciale positie inneemt op criminele markten voor wiet, xtc en cocaïne. Volgens De Groot treden steeds meer (jonge) criminelen toe tot de cocaïnemarkt. 'Eenmaal in die markt is de kans dat ze ooit nog op een normale manier hun geld verdienen erg klein.' De zware georganiseerde misdaad is niet te bestrijden met meer repressie alleen, aldus De Groot.

Wie als leek in Leeuwarden om zich heen kijkt, kan zo de panden aanwijzen waar op zijn minst het etiket 'verdacht' op kan worden geplakt. Het zijn panden waarin de uitbater in de business die hij drijft onmogelijk zijn eigen broek op kan houden. Het begrip ondermijning, waarbij de onderen bovenwereld zich met elkaar vermengen, doet opgeld. De Leeuwarder teamchef Reijenga denkt door een vuist te maken de handel in toom te kunnen houden. Burgemeester Crone van Leeuwarden valt zijn teamchef bij door te stellen dat 'ondermijning niet loont' en 'uiteindelijk weten we de daders te vinden'.

Het zijn de standaardteksten die bij gelegenheid worden uitgesproken. Het klinkt allerm minst overtuigend. In Leeuwarden staat het festivalseizoen weer voor de deur. De uitbater van een coffeshop in de binnenstad organiseerde enkele jaren geleden een buslijn tussen het festivalterrein en de coffeshop. Hij achtte de sfeer in Leeuwarden zo ontspannen dat hij dacht dat dit wel kon. Gebruik en handel werden als oké beoordeeld, maar een buslijn was net een brug te ver.

De Friese media lieten zich deze week voor de kar van de politiek spannen en toonden bestuurders die een boodschap hadden te verkopen: er gebeurt echt wel wat. Actie van de politie is natuurlijk prima, maar de politie-inval deze week in Leeuwarden, hoe fors ook, toont aan dat deze bestuurders geen idee hebben hoe ze dit probleem moeten aanpakken.

Foto Harrie Muis

Harrie Muis

Een van de leukere kleine historische monumenten van de Friese hoofdstad is het beeldje 'De Koerierster' van de maakster Tineke Bot, dat te vinden is in De Prinsentuin. De oorspronkelijke benaming luidt: 'Fietsend meisje in de laatste oorlogswinter'. Het beeldje is een ode aan het doorzettingsvermogen van de mens om voedsel te vergaren ten tijde van ramp en tegenspoed, waar de anonieme schenker waarschijnlijk zijn overleving aan te danken heeft gehad. Dat de Prinsentuin voorheen onderdeel vormde van een landelijke ANWB fietsroute zal waarschijnlijk ook een van de redenen van de plaatsing zijn geweest. Maar ondanks alle Shared space gedachten is het park inmiddels omgetoverd tot een strict wandelgebied waar de paden circulair aangelegd zijn en alleen de wielen van gehandicapten officieel getolereerd worden. Ingehaald door de tijd.

SCHOFFELEN IN ALDLAN

Door Andries Veldman • Beeld Anton Feddema

Bewoners Aldlân zitten gemeente achter de broek

Er zijn miljoenen in het bouwproject aquaduct Drachtsterweg gestoken, met daarnaast nog een forse overschrijding van het budget, dan zou je toch mogen verwachten dat het project tip-top wordt opgeleverd. Bewoners van het Raaigras in de Leeuwarder wijk Aldlân zijn ontevreden met de afwerking en vinden dat de gemeente zich aan de afspraken moet houden. ‘Wij willen keurig gemaaid gras, zoals ons is beloofd’, aldus Tamara Schmidt Crans-Ijkema.

‘Erg jammer, hoe wij de gemeente steeds opnieuw aan afspraken moeten herinneren. En we vinden het ook vervelend dat zij ons niet terugbellen.’ Hoewel de ergernissen zich in de afgelopen tijd opstapelden, lijkt

er nu verbetering te komen in de situatie aan de achterkant van de woning van Tamara. Mannen van het hoveniersbedrijf Van Regteren uit Ruinen hebben de schoffel ter hand genomen. Een groep buitenlandse werknemers werkt aan de tuintjes bij de brug.

‘Je moet er steeds achteraan, terwijl de afspraken gewoon op papier staan. Eerst was er gesteggel tussen aannemer Heijmans en de gemeente Leeuwarden over wie verantwoordelijk is voor het werk. Daar word je dan als burger mee opgezadeld, die mededeling kregen we nog wel.’

De bewoners rond het aquaduct zijn nog maar net gekomen van de jarenlange ellende waarin ze tijdens de bouw hebben gezeten. ‘Voor ons aan de westkant viel het nog mee. We hebben een nacht in hotel Tjaarda in Oranjewoud doorgebracht. Dat aanbod hebben we nog twee of drie keer gekregen zonder er gebruik van te maken. Aan de andere kant van het water hebben de bewoners veel meer last gehad. Die ellende bestond uit trillingen, schade aan de huizen en lawaaioverlast.’

‘Nadat we onze klachten hadden gedeponeerd via het Klach-

tencentrum van de gemeente Leeuwarden kregen we een man aan de deur die ons vertelde dat er een conflict was tussen Heijmans en de gemeente. Ze zaten in conclaaf over de overdracht. Maar wat er ondertussen ging gebeuren was niet duidelijk. Twee weken later hebben we weer aan de bel getrokken, nadat

we opnieuw met de burens in overleg waren getreden. We zouden worden teruggebeld maar dat is tot twee keer toe niet gebeurd. In ons laatste contact lieten we doorschemeren dat we naar de media zouden stappen, en wat zie ik nu u hier bent? Verderop staat een maaaimachine! En onverstaanbare mannen uit Ruinen zijn er bezig.’

Twee weken later. Het hoge gras is gemaaid en percelen zijn geschoffeld. Tamara Schmidt: ‘Er zit schot in, maar het werk is nog niet uitgevoerd zoals is afgesproken. De kantjes tegen de woningen aan moeten ze ook meenemen.’

Op de website van de gemeente Leeuwarden vertelt Geert over het maaibeheer van de gemeente. Onder het motto ‘Anders maaien voor betere biodiversiteit’ wordt uitgelegd hoe en wanneer er wordt gemaaid. Arnold Overwijk, toezichthouder buitendienst, laat via de mail weten dat de maaier zelfs op zaterdag wil werken om de boel voor elkaar te krijgen. Overwijk beseft dat het al met al een frustrerende situatie voor de bewoners is geweest, maar hoopt dat dit nu naar tevredenheid is opgelost.

Eric Hoekstra

Vleesbewust te Leeuwarden

MAGISCH VLEES

In de #metoo discussie mis ik iets. Er bestaat een lichte vorm van seksueel geweld tegen mannen die vaak voorkomt en die door veel vrouwen klakkeloos wordt toegepast.

“Leg dat eens uit, Hoekstra, wijze blanke man uit het westen!”

Nou, kijk, het criterium is dat het ongewenst is. Een mannenhand op een vrouwenbeen is bijvoorbeeld ongewenst, als en omdat die vrouw die hand niet wil voelen! Een man die roept “Hee schatje, pssst, n**k**?” Dat is ongewenst want die vrouw wil die opmerking niet horen! Die vrouw wil dat niet voelen en niet horen. Maar hoe zit het dan met zien?

In de zomer duwen talloze vrouwen mij en andere mannen ongevraagd hun vlees onder ogen. Hun Borsten, hun Benen, hun Bovenarmen en hun Buik. De 4 B’s. Als mannen robots waren, zou dat niet hinderen.

Maar mensen, en in het bijzonder mannen, zijn seksuele wezens die gevoelig zijn voor de magische kracht van vlees in de erogene zones, zeg maar de vier B’s. Mannen zijn geen robots.

Vlees is magisch. Daarom wordt vrouwenvlees ook wel in reclame-uitingen ingezet. Daarom is zo’n beetje de helft van alle jongemannen aan porno verslaafd.

Onbewust weten vrouwen dit natuurlijk wel, maar ze genieten van de macht die hun vlees hun geeft. En zo concurreren vrouwen met elkaar, met als gevolg schaamliccorrecties, lekkende borstvergrotingen, minderwaardigheidscomplexen, anorexia, make-up terreur, schoonheidsspecialistes en een ongezonde focus op uiterlijk. Zo gaat dat waar de beschaving ontbreekt.

Maar cultuur, in het bijzonder godsdienst, kan dit seksueel geweld uitbannen. Tot mijn spijt is het geweld van het zichtbare vlees zelfs in mijn kerk doorgedrongen, waardoor ik mij slecht op de dienst kan concentreren, en trouwens ook op de universiteit. Zo nam een profes-

sor eens met een collega-taalkundige een mondeling examen af. De studente toonde zich in minirok en met decolleté om de mannen te charmeren. Na het tentamen zei de collega-taalkundige: “Nou, die krijgt zeker wel een voldoende?” “Ben je gek”, zei de hoogleraar, “die wil ik nog wel eens zien!”

Ja, lach er maar om, maar het is een ernstige zaak. Niet alleen mannen maar ook vrouwen moeten zich netjes gedragen. Naar mannen toe houdt dat voor vrouwen in: minimaal de 4 B’s bedekken. Geen strakke kleren aan. Geef geen aanstoot. Roep niet op wat je niet op wilt roepen.

Of zoals de wijze Ierse filosoof Tim O’ Teus het zegt: “Ook wil ik dat de vrouwen zich waardig, sober en ingetogen kleden. Ze moeten niet opvallen door een opzichtige haardracht, dure kleding, goud of parels, of zichtbaar 4B vlees, maar door goede daden, zoals gepast is voor vrouwen die zeggen dat ze Beschaafd zijn.” Oftewel: heb meelij met ons.

Liwwadders verraste ons

UIT ELKAAR GAAN BIJ SAMENWONEN

Uit elkaar gaan bij samenwonen betekent bijna net zoveel zaken regelen als bij een huwelijk. Heeft u een samenlevingscontract? U kunt die vaak als handig hulpmiddel gebruiken, maar een groot aantal kwesties moet vaak nog extra bekeken worden. De gezamenlijke woning dient bijvoorbeeld te worden verdeeld en de zorg over de kinderen is een belangrijk punt. En zijn uw kinderen minderjarig, dan is ook in dit geval een ouderschapsplan verplicht. Net als bij een gehuwd koppel moeten deze praktische zaken ook goed geregeld worden.

UIT ELKAAR GAAN ZONDER SAMENLEVINGSCONTRACT

Uit elkaar gaan zonder samenlevingscontract betekent min of meer dat u elkaar eigenlijk niks verplicht bent. Daarom kan uit elkaar gaan zelfs lastiger zijn dan een echtscheiding. De rechten en plichten zijn voor samenwoners die uit elkaar gaan namelijk niet vastgelegd in de wet. Alleen voor uw kinderen zijn er wel wettelijke bepalingen: het opstellen van een ouderschapsplan voor minderjarige kinderen en de berekening van kinderalimentatie is verplicht. Voor alle overige zaken moet bekeken worden wie wat heeft aangeschaft en wie welke schulden heeft gemaakt. Geen eenvoudige klus is onze ervaring.

UIT ELKAAR GAAN MET SAMENLEVINGSCONTRACT

Als u uit elkaar gaat en u heeft een samenlevingscontract, dan is het contract grotendeels de basis voor de afspraken die u moet gaan maken. Lees uw samenlevingscontract dus goed door en kijk naar zaken die misschien na uw scheiding gaan spelen. Uiteraard staat het u daarnaast vrij om gezamenlijk nog afspraken over bepaalde onderwerpen te maken. In hoofdlijnen zijn dit de belangrijkste onderwerpen:

- Verdelen/verrekenen vermogen
- Afspraken met betrekking tot eigen woning/hypotheek
- Partnerpensioen toedelen
- Afspraken met betrekking tot de kinderalimentatie
- Ouderschapsplan voor minderjarige kinderen

Het kan heel prettig zijn om al deze zaken vast te leggen in een convenant. Dit is niet verplicht, maar geeft wel duidelijkheid en zekerheid voor de toekomst.

UIT ELKAAR GAAN VIA DE SCHEIDINGSPLANNER

Of u nu wel of geen samenlevingscontract heeft, de Scheidingsplanner kan u bijstaan. Uw wensen en uw situatie zijn het uitgangspunt. Ook is het belangrijk dat u in de toekomst niet voor verrassingen komt te staan. Juist daarom is het prettig om uw situatie door een professional te laten bekijken. Samen met u stellen we een Scheidingsplan® op, waarin we uw financiële situatie in kaart brengen en afspraken vastleggen. Van kinderalimentatie tot pensioen. Maar dat niet alleen. We zoeken zoveel mogelijk naar heldere, concrete oplossingen. Zodat u allebei weer snel verder kunt met uw leven, op een plezierige manier.

Johan Rodenhuis van Carwash Fokkinga: 'Ik was verrast door de reacties op ons artikel in het vorige nummer van het Stadsblad Liwwadders. Adverteren in andere bladen heeft ons nooit wat opgeleverd. Maar op het stukje in Liwwadders werd goed gereageerd. We kregen complimenten en hebben er klanten aan overgehouden. We hebben om extra nummers gevraagd die we aan klanten hebben uitgedeeld. Dat blad wordt goed gelezen, daarvan zijn wij overtuigd.'

EDDY & HENNY:

We mutte grondtroepen hewwe!

HENNY 'Sommigen kieke der naar út. Steke se bij sigareboer Van der Kam in 'e Skraans de kop om de hoek fan de deur: Is ut krantje der al?'

EDDY 'En wat se oans allemaal fertelle gaat faak over vroeger. Watse van der Wal is stopt met syn café an ut Fliet. Se gaan ut nou ferbouwe. De klanten bin skrokken. Watse syn suster, se mut al in 'e tachtig weze, helpt noch altyd met te skoonmaken.'

HENNY 'Die had self hulp noadech had met

ut fersorchen fan hur man. Maar nee hoor. De loketten foor de een binne nyt de loketten foor de ander. Se het nooit hulp had.'

EDDY 'Laatst sei een dat myn vader in vuurwerk hannelde. Hij sat vaak in café De Bruin op ut hoekje fan ut Fliet. Kwam sien kop boven de gerdientjes om te siën of hij oek in actie komme moest. Vuurwerk haalde hij in 'e Prins Hendrikstraat. Der sat un souvenirwinkel en ut vuurwerk lag gewoon útstald op solder.'

HENNY 'Der lope feul te feul psychopaten rond. Se weten nyt meer wat se der met anmutte.'

EDDY 'Froeger sat ik in 'e bajes naast Anton Boersma út Sneek. Die werd deur commissaris Blauw út Rotterdam noemd als beste inbreker fan ut land.'

HENNY 'Altyd sonder geweld. Nou komt de hele wereld hier binnen. Wat hew ik an un F-16 as de fijand hiernaast woant? We mutte grondtroepen hewwe!'

Heeft u nog oude (kapotte) gouden of zilveren sieraden?
Ze zijn veel geld waard!!

Kapot, versleten, onbruikbaar, wij bieden u een eerlijke sloop prijs.

Gouden en zilveren sieraden en munten kopen wij in voor een samen met u te bepalen prijs.

Kom vrijblijvend langs.

GVAN ARK JUWELIER

Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gvanarkjuwelier.nl

DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP DOE MEE, DONEER!

Ruiterskwartier 47
8911 BP Leeuwarden
Tel. (058) 213 20 01
www.rhodospalace.nl

Bij uw volgende bezoek bij ons...

€10,- korting vanaf 2 pers. bij inlevering van deze coupon

Bekijk onze volledige programmering op www.koepeltheater.nl

ROB DE NIJS
60 jaar Artiest

04 OKT 2019

THE WIENERS PLAY
Buddy Holly

06 OKT 2019

SOUNDS OF SILENCE
Simon & Garfunkel Acoustic

03 NOV 2019

CHARKOV KOOR
De Tophits van Wolfgang Amadeus

21 NOV 2019

THE KILKENNYS - 2019

28 NOV 2019

SOUTHERN VOICES
Christmas Carol Sing-Along

13 DEC 2019

MALANDO KWINTET
Kerstklassieker

15 DEC 2019

FELIZ NAVIDAD & ZAMBOMBA
Vrolijk Kerstfeest en Driekoningen

17 DEC 2019

THE BEST OF IRELAND
Greatest Hits of Ireland

20 DEC 2019

KERST MET DE KAST

21 DEC 2019

DUTCH SWING COLLEGE BAND
Nieuwjaarsconcert

04 JAN 2020

SCRUM
15 Years of Single Malt Folk

10 JAN 2020

THE LSB EXPERIENCE
BEATLES & BEYOND

25 JAN 2020

THE WIENERS PLAY
The Everly Brothers

15 FEB 2020

TESTAMENT
Lennaert Nijh 75 jaar

29 FEB 2020

BACK TO THE COUNTRY - PART 9

14 MRT 2020

WIBI SOERJADI
Wibi@The Movies

21 MRT 2020

JOHN ADAMS BAND
John Denver "The Tribute"

28 MRT 2020

CRISTINA BRANCO - BRANCO

17 APR 2020